

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Leo
deschis costă șirul 20 fil.

—
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Apele râului Alpheios.

Arad, 20 Septembrie.

Undele râurilor Alpheios și Peneios, cu cari — după cum se știe — Heracles spătasă în vechime faimosul grajd al regelui din Elis, au fost desigur mai puțin urite decât apele politice ungurești, azi, când șivoiul fatal al evenimentelor a scos la suprafață o bună parte din urățile ce se ascundeau, ca'n fundul unui bazen, în ceace se chiamă viața constituțională ungară. Pomposul palat de pe malul budapestan al Dunării s'a dovedit un rezervor de murdării nu mai puțin formidabil ca poiata lui Aughias, în care s'au adăpostit odinioară afața jirczi de cornute.

Nesănătatea stărilor din Ungaria, atmosfera înădușitoare a țării se datorește, în parte covârșitoare, acelei acumulări de substraturi infecțioase, care se definește prin *activitatea* regimurilor de până astăzi. Noi cunoaștem și spunem de mult adevărul, că la baza activității tuturor guvernelor a fost și este imoralitatea, în toate speciile ei multiple, dar în fața torentului noroios al evenimentelor rămânem totuși uimiți și ne minunăm de câtă corupție a putut să fie îmbibat sistemul batjocorit „constituțional”. Știam de pildă, că toate alegerile parlamentare dela Tisza bătrânul și până astăzi, — și cu atât mai mult alegerile din 1910, cari vor rămâne paginile de fiorositate ale veacului — nu puteau să se facă așa cum s'au făcut decât cu risipirea tezaurului public, a aurului cristalizat din suferințele milioanei.

Acest adevăr, iată că este confirmat azi prin o mărturie neașteptată și strălucită. Per-

soana care vine s'o facă e fostul secretar general al resortului de finanțe, unul din oamenii cei mai în situație s'o facă, deputatul Zoltán Désy. Și e atât de categorică această mărturie, încât până și noi, trebuie să stăm o clipă înmărmuriți, ca în fața unei revelații nebănuite a fatalității. El spune în plină publicitate, pe coloanele celor mai răspândite ziare ungurești și nemțești, că actualul guvern *a furat pentru alegerile parlamentare trecute patru milioane din bunii statului*. A mai strigat această sdrobitoare acuzație și în Iunie, în memorabila ședință, în care a avut loc atentatul asupra contelui Tisza, — atunci însă acuzația s'a pierdut în vârtoarea evenimentelor. Azi primul ministru Lukács e țintuit în sfârșit în fața tribunalului publicității și el nu mai poate să se eschiveze prin simple desmintiri de felul celor apărute într'o corespondență oficioasă, ci va trebui să răspundă de acum în fața justiției.

Adevărat că alegerile din chestiune s'au făcut sub contele Khuen-Héderváry, actualul prim-ministru era însă atunci *ministru de finanțe*, este deci în situația cea mai fericită să răspundă. Lumea va asista la un proces de o sordiditate fără păreche în analele civilizației, la un proces, care prin forța enormelor responsabilități morale ce comportă va trebui neapărat să dea cel dintâi impuls viguros spre o purificare organică a sistemului politic actual din Ungaria. Trebuie să fie în același timp un ultim avertisment la adresa conducătorilor monarhiei, acest proces — dimpreună cu toate presemnele catastrofale din cadrele căror a țâșnit. Faptul că prin acest proces se va desvăli o tainică din cele mai plastice ale „vieții constituționale ungurești”

nu poate să fie un motiv de ezitare pentru cercurile conducătoare, pentru că dacă au putut să tolereze prin tăcere panamismul guvernelor ungare, trebuie să dea populației unei țări întregi dovada, că atitudinea lor n'a putut să fie inspirată de o complicitate în toate, — până și în crime de ordin atât de josnic, — cu aceste guverne.

Dar apele Alpheiosului politice ungurești sunt tulburi și de alte murdării. Și de când curg ele! Am văzut undele cari duceau nămolul ce s'a degajat din isprăvurile faimosului cavaler de industrie al petrolului, contele Tisza, am văzut puvoiul faptelor lui Géza Polónyi, fostul ministru al justiției și totuși mare anteprenor de lupanare, și vedem acum iarăși alte șuvoaie oglindind alte dovezi ale activității regimului „constituțional” din Ungaria.

Am amintit într'un număr recent, cum poliția a confiscat o broșură, care va da la lumina ucigătoare a publicității o seamă din „afacerile” încheiate, prin abuz de putere și situație, tot de șeful actualului cabinet, de dl Ladislau Lukács — în sarcina și spre ruina materială a unor bieți minieri români din janicii munți ai lui Iancu. Autorul broșurei, dl Victor Erdélyi (Aradi), care a scris atâtea pagini radiante de lumina unei inteligențe sănătoase și închinată celui mai cast cult al adevărului, (*in revista Huszadik Század*) — acest bărbat întreg și de-o consistență morală neajunsă de nici unul din paraziții puterii, a fost declarat — *nebun*. Copiii poliției i-au răscolit întreg domiciliul și l-au purtat pe la toate Caiafele, în speranță că-l vor intimida. Dar adevărul va trebui lămurit și în acest caz în fața justiției și dl Erdélyi, va avea prilejul

Polieci

Tragedie creștină după Corneille.

Traducere de Corneliu Moldovan.

(Polina, înspăimântată de-un vis, caută să reție în palat pe soțul ei, nobilul Polieci. Acesta, atras de curând la creștinism, respinge toate rugămintele soției, și pleacă să se boteze într'ascuns în noua religie).

Polina.

O, du-te, fugi, ce-ți pasă de lacrima femeii? Aleargă'n fața morții ce mi-au prezis-o zeii, Urmează în orbire destinul tău vrășmaș! Ce poate-o să te-asvârle pe mâni de ucigași! Atâta, Stratonice, pot azi a noastre grații Prin care, vai! se zice că'nlanțuim bărbații, Și numai plâns și lacrimi rămân de obicei Din dragostea jurată pe veci, unei femei. Amanți, la pragul nostru vin robi să se închine Și până'n ziua nunții noi le sântem regine, Dar după cununie sunt regi la rândul lor...

Stratonice.

Ci Polieci îmi pare mai mult prevăzător Când inima nu-și lasă să fie cercetată, — În schimb îți poartă-aceeaș iubire 'nflăcărată. Și poate-i chiar un bine, și nu un neajuns Când soțul, o clipită, un lucru, și-a ascuns; Adânc încredințată fi tu de mai înainte Că cel pornit la faptă a chibzuit cuminte. Din toată bărbăția atunei ce-a mai rămas Când trebui să dai seamă la fiecare pas? Deși aveți un suflet ce bate'n două piepturi,

Tu nu păstrezi asupra-i aceleași sfinte drepturi, Și-a cununiei pravili ce-atât vă țin de strânsi Nu-i poruncese să plângă când ochii tăi sânt plânși.]

El râde de primejdii — tu te'nspăimânți de-o rană, El e armean de sânge — tu te-ai născut romană. În ce privește moartea, viteazul meu popor Cu neamul vostru n'are nimic semuitor; În inimile noastre, un vis, o nălucire, Sunt un prilej de glumă, și nu de îngrozire, Pe când în vechea Romă mereu au oglindit Un neam pe veci hainei fatalității robit.

Polina.

Nu cred c'ar fi mai mică a ta înspăimântare, De-ați pune voi în semne un pic de'ncredințare, De-ar fi îngrozit aceleași vedenii somnul tău, Ori de și-aș spune visul ce-mi prevestește-a rău.

Stratonice.

Ades spunându-ți chinul îți ușurezi povara.

Polina.

Dar sufletu'n durere se mistue ca ceara. Ca să-mi cunoști mai bine a sufletului căi, Incep cu povestirea iubirii mele întâi; Femeile cinstite pot să mărturisească Trecutul, fără teamă și fără să roșească. Virtutea înfloreste în sufletu'ncercat, Și te 'ndoești de-acela ce'n viață n'a luptat, Iar lacrima jertfită aducerii aminte E sfântă, ca și floarea crescută pe morminte. În Roma cea slăvită în care m-am născut,

Vai! ochii mei, ce-atâtea măriri au cunoscut Și care azi nu-s vrednici o lacrimă să'nfrunte, Robiră bărbăția unui ostaș de frunte; Sever, spre tine sboară azi gândul meu pribeg Și sufletu-mi suspină rostind un nume drag!

Stratonice.

Nu-i cel ce-odinioară cu prețul vieții sale Prin hoardele vrășmașe, viteaz făcându-și cale, Sări'n vârtejul luptei de furie mânat, Scăpând dela peire pe Deciu împărat? Prin răvna lui, dând pildă oștilor romane, El smulse biruința din ghiarele persane. Apoi, îl căutară zădarnic printre morți Pe cel jertfit cu cinste ne'nduplecatei sorți: Nu deteră de urmă-i ori nu-l recunoseură — În vreme ce-al său nume sbura din gură'n gură; Iar Deciu, drept răsplată, a poruncit cuvânt Ca unui mort să-i facă onoruri și mormânt.

Polina.

O, voci! chiar dansul este. Și Roma cea bogată N'a cunoscut un suflet mai mare, niciodată! Acuma Stratonice tu știi cât prețuia. Eu îl iubeam — și vrednic de dragoste-mi era! Dar, vai! ce folos este virtutea azi pe lume Când nu se 'mbracă'n aur, când n'are rang, nici nume?)

Mai lesne cucerește o vieță de 'mpărat, Decât să miște-un suflet de tată ne'ndurat...

Stratonice.

Ce demn prilej de jertfă și de statornicie!

de mult așteptat să destăinuie lumii o nesfârșită serie de documente clasice, toate referitoare la aceeași activitate constituțională a celor puși la conducerea țării.

A umblat mult și bine până acum minciuna, s'a răsătat tihnită în grația unor stări corupte, a călcat ea vodă prin lobodă în structurile atâtor interese ale popoarelor țării, se pare însă că de acum începe să i se încurce păingenișul otrăvit. Eterna forță răsplătitoare va scormoni toate cuiburile ei de păcate și undele Alpheios-ului din Ungaria se vor întuneca din ce în ce mai mult. În oglinda lor tulbure vom desluși reflectele în stângere a unei lumi de păcate și vom asista la cea mai puțin glorioasă apunere ce s'a văzut în istorie. Mărimile reprezentative ale regimului năruit, un Tisza, un Apponyi, un Kossuth, un Andrassy etc. vor avea reflecte de spectri caraghioși, așa cum au avut o clipă și în ședința de Marți a camerei, acolo în incintă, în mijlocul grotescului „phalanx” (cum îl numesc ziarele ungurești) improvizat de opoziție. Și nu va să rămâie nici o geană luminoasă pe urma celor înghițiți de apele curățitoare, — ei vor călători cu undele, dimpreună cu cele din urmă rămășițe ale întocmirilor feudale, tot mai afund tot mai adânciți în împărăția blestemului și a uitării ce le rezervă istoria.

Guvernul și congresul național al bisericii ort. române. La timpul său I. P. S. mitropolitul I. Mețianu ceruse ministrului președinte, ca acesta să facă propunere M. Sale în privința ținerii congresului național al bisericii gr. ort. române. Întârziind răspunsul acesta, sinodul care a avut loc în Septembrie a hotărât să recerce din nou în această privință pe ministrul președinte. În răstimp consiliul de miniștri a debătut această chestie și după cum suntem informați ministrul președinte a cerut I. P. Sale mitropolitului I. Mețianu, ca înainte de a fi convocat congresul I. P. Sa să-i trimită programul congresului.

Această dispoziție a ministrului președinte este nu numai absolut incorectă și absurdă, dar totodată și jignitoare, deoarece, se știe, în congres se pun în discuție și propuneri făcute imediat în congres de către singuraticii membri ai congresului. Dar se poate întâmpla și aceea, că se fac propuneri după ce mitropolia va fi

trimis deja ministrului președinte programul congresului.

Am ajuns deci că și în congresele bisericii noastre românești să se dezbătă numai chestii trecute odată prin cjurul unguresc.

Dar, să nu uităm că biserica gr. orientală are autonomie proprie și, că această biserică se află în Hungaria felix.

O nouă broșură a dlui Dr. Emil Babeș. D. Dr. Emil Babeș este incurabil. Are ideea fixă, că d-sa ar fi chemat să împace pe unguri cu românii. Toate eșecurile cu broșurile de până aci nu l-au putut vindeca de boala aceasta. Acum a scos de sub tipar o nouă broșură cu titlul „A választójogi reform és a nemzetiségiek” („Reforma electorală și naționalitățile”). În broșura aceasta d. Babeș iarăși se face că este ungur și vorbește despre români ca despre unii „de altă limbă” (másajkuak), cu toate că și ungurii și românii știu prea bine că sub pseudonimul „Argus” se ascunde românul Dr. Emil Babeș, fiul marelui naționalist român **Vincentiu Babeș**, care nu ar merita să fie batjocurit chiar prin fiul său propriu.

În noua sa broșură, scrisă pentru susținerea tezei cu „hegheonia maghiarilor”, d. Babeș spune bazaconii ca aceasta: „In amândouă cercurile unui comitat ardelenesc o parte a alegătorilor cu buze române în contra voinței lor au fost nevoiți să-și deie votul pentru deputatul naționalist, deoarece aderentii fanatici ai acestuia au amenințat cu foc și alte asemenea bunătăți pe „trădători.” (pag. 26).

D. Babeș mai spune, că legea electorală de acum nu vatămă egalitatea de drepturi (p. 28). Parcă ferventul împăcitor nu știe nimic despre legea electorală pentru Ardeal.

D. Babeș trăznește în contra agitatorilor și se provoacă în contra lor la articolii legii penale îndemnând guvernul, ca în noua lege electorală să asprească dispozițiile în contra agitatorilor. „Ha azok a szakszok talán nem nyuitanak kellő védelmet, mi sem áll utjában annak, hogy az új választási törvényben megfelelő új rendelkezésekkel helyesbítettessenek, kiegészítettessenek”. (Dacă acei paragrafi n'ar oferi suficientă apărare, nimic nu poate împiedea îndreptarea, întregirea lor în noua lege electorală prin dispozițiuni noi).

D. Babeș, asemenea unguirilor falsificatori de istorie, susține că în 1848 camarilla din Viena a răsculat pe „moți” în contra unguirilor, ba nefericitul maniac al împăciurii „romano-valaha” află chiar „plausibil”, că „românii sunt înrudiți ethnicește cu ungurii”. Spune d. Emil Babeș, fiul lui Vincentiu Babeș, că românii din Ardeal în anul 1848 „au turbat” (pag. 39), iară biserica gr. ort. română, **biserica sa proprie**, d. E. Babeș o numește „sizmă”. (p. 76.)

Cu mâzgăliturile sale d. Dr. Emil Babeș ne face de răs. Dacă d-sa de fapt dorește pacea între unguri și români, cauza asta mai bine ar servi-o, dacă înainte

de toate d-sa ni-ar lăsa în pace. Cauza noastră o servese mult mai bine și mai cu demnitate ungurii veritabili dela „Huszadik Század”, decât procreatorul fără nici o pregătire științifică, pseudo-maghiarul român „Argus”, cum își zice d. Dr. Emil Babeș pe coperta noilor sale năucii politice.

O consfătuire între miniștri Hazai și cont. Zichy. În cercurile politice se comentează foarte mult vizita ministrului apărării țării, Hazai, la cont. Zichy, ministrul instrucțiunii. Între acești doi miniștri a avut loc cu acest prilej o consfătuire, care a durat mai bine de o oră.

În cercurile politice acestei consfătuiri i se atribuie caracter politic.

Semnificos se afirmă, că Hazai a discutat cu ministrul instrucțiunii exclusiv chestii de resort.

Bugetul anului viitor. Intr'un număr recent am amintit, că în „ședința” de Marți ministrul de finanțe, I. Teleszky, a depus pe biroul camerei bugetul anului viitor. Cheltuielile de stat, în anul viitor, întrec suma de 2 miliarde (2.072,754.196 cor. față de 1.852,694,998 cor. din a, 1912), câtă vreme intratele sunt evaluate la 2.072,809.031 cor. Plusul preliminar face deci 54.835 cor.

Iată plusul de cheltuieli după rezorturi:

Ministrul-președinte	18.720 cor.
Ministrul de externe	2.266 cor.
Ministrul de interne	228.000 cor.
Ministrul de finanțe	758.000 cor.
Ministrul de comerț	180.000 cor.
Ministrul de agricultură	69.554 cor.
Ministrul de culte	180.000 cor.
Ministrul de justiție	300.000 cor.
Ministrul apărării țării	225.000 cor.
Cheltuielile ministerului croat au scăzut cu	4280 cor.

Cu alt prilej vom mai reveni asupra acestui buget.

Atitudinea ministrului Zichy. În numărul său de ieri „Neue Freie Presse” se ocupă cu probabila demisiune a ministrului instrucțiunii, cont. I. Zichy, și mai cu seamă cu faptul neparticipării lui la ședințele recente ale camerei. Din această atitudine a ministrului Zichy numitul ziar concludă, că Zichy nu voiește să se facă imposibil ca eventual viitor urmaș al ministrului președinte Lad. Lukács. Ministrul instrucțiunii consimțeste cu atitudinea de deunăzi a conților Iul. Andrassy și A. Zichy, și nu poate să rămână indiferent văzând cum polițiștii școt afară din sala de ședințe a camerei ungare pe

Polina.

Prilej de împotrivire nedemnă, de trufie!
Căci, or' câte foloase poți smulge, stăruiind,
Îmbrățișezi virtutea numai păcătuiind.
În vreme ce iubirea-mi creștea înflăcărată
Eu m'arătam supusă voinții unui tată
Și așteptând bărbatul ce-mi va alege el,
Eu ascundeam că'n suflet pe celalalt înșel!
Sever robise pururi întreaga mea ființă,
Și inimă și doruri, și suflet și credință;
Adesea împreună plângeam nefericiți,
Inversunata soartă a doi îndrăgostiți.
Dar or' câtă vrăjire aveau a sale plângeri
Mai tare — datorie — îmi porunceam înfrângeri...
Iar, tatăl meu în urmă, trimis guvernator,
Veni să cârmuiești aci, acest popor.
Și noi, plecând din Roma, — Sever în desnădejde,
Se duse să-și măsoare cu-a luptelor primejdii
Durerea fără margini și vrednicia sa..
De moartea-i vitejească toți au putut afla,
Și tot ce-a fost pe urmă s'a fost știut la rândul
Iar tatăl meu, de-aceasta părând prea încântat,
A hotărât pe dată să-mi fie el bărbat:
Spera să dobândească încrederea mulțimii,
Drept ginere-alegându-și fruntașul nobilimii:
Și cum mă învoisem cuvântului cerut,
La pragu-i ea soție în urmă m-am văzut,
Și-atunci din datorie i-am dat cu resemnare
Tot ceea ce avusese celalalt, din înclinare..
Dovadă despre-aceasta e azi îndeajuns
Cumplită desnădejde ce'n suflet mi-a pătruns.

Stratonicee.

Văd bine, tu-i porți încă-i iubirea cea mai sfântă,
Dar spune-mi, care-i visul ce-atât te înspăimântă?
Eu l-am văzut ast' noapte prin vălul de mister,
Pe-acest sărman pribelnic, nefericit Sever,
Cu ochi selipind de ură, arzând de-amenințare,
Și brațul și 'narmase vânjos, spre răsbunare;
Și nu se 'nvăluise cu al morților veștmânt
Cum fac atâtea umbre când pleacă din mormânt,
Pe trup n'avea acele răni, ce, vădind mărirea,
Îți vând pe clipa morții, bogată, nemurirea, —
Ci 'mpodobindu-i fruntea eununa de stejar
Părea senin și falnic — asemenea lui Cezar
În Roma când își face intrarea triumfală:
„O vinde cui îți place iubirea ce mă 'nșală,
— Imi zise el cu ură — „Și-această zi trecând
„Jelește fără preget pe soțul tău chemând...”
Eu tremuram amarnic, adânc înspăimântată
Dintre creștini atuncea o ticăloasă ceată
Svârli jos în țărână chiar lângă-al său rival
Pe Polieet, victima acestui vis fatal;
Și, cum în ajutoru-i strigaiu pe-al meu părinte,
Avui cea mai grozavă priveliște 'nainte:
Văzui pe tata însuși cu brațul ridicat
Stând gata să-și implante pumnalul 'n cel legat;
Simțind toată ființa-mi de groază cum se frânge,
Nu mai zării 'nainte prin ceață — decât sânge.
Nu știu cum el căzut-a pe mâni de ucigași,
Dar știu că la omoru-i cu toți au fost părtași.
Acesta-mi este visul...

Stratonicee

E trist, de bună seamă;
Ți 'mpărtășesc durerea, dar nu și neagra teamă.

Vedenia, ce-i droptul, te poate 'nspăimânta
Dar nu până 'ntr'atâta ca să te 'nrezi în ea.
De-un mort să-ți fie frică? Te 'ndoesti de-un tălă
Ce-ți laudă bărbatul mai mult ca niciodată,
Și căru'i pe vecie cu drag te-a hărăzit
Ca astfel să se facă în țară mai iubit?

Polina.

M'a sfătuit și dânsul să pun durerii strajă
Dar totuș mă 'nspăimântă creștinii, eu-a lor vrajă
Mă tem să nu răsbune și dânsii prin omor
Tot sângele ce tata varsă prigonitor.

Stratonicee.

Nemernicii sânt creștinii, vânduți nelegiuirii,
Obişnuese în temple misterele vrăjirii,
Dar, dac'a noastre altare le sfarm adeseori,
Pe zei ci se răsbună și nu pe muritori:
Și ori prin câte chinuri se 'nearcă-a lor țarie,
Ei sufăr cu 'ndârjire și mor cu bucurie, —
Iar printre oșândiții la moarte dintr'ai lor,
Nici când n'a fost vreunul învinuit de-omor.

Polina.

Tăcere, vine tata.

Felix.

Copila mea, privește,
Azi visu-ți de-o potrivă pe mine mă 'ngrozește,
Și teamă mi-i așșideri de tristele-i urmări...

Polina.

Dar care e pricina acestei frământări?

Albert Apponyi. Contele Zichy e convins, că familiile aristocrate, cari timp îndelungat au avut un rol conducător în Ungaria, acum sunt nevoite să lupte cu îndărărire pentru salvarea acestui rol al lor. Probabil, că ministrul instrucției dorește să fie mijlocitorul păcii.

Apoi ziarul continuă astfel: Ieri cont. Șt. Tisza și-a dus în deplină dorință în parlament. Seara au izbucnit turburări pe străzile Budapestei și numai prin măsuri foarte stricte s-au putut împiedeca vărsările de sânge. Ieri mulți membrii ai opoziției au iscălit un act care aceștia se obligă să meargă la Viena și să turbure ședințele delegațiunii. Guvernul este smuțat, ca o fiară din pădure. Din cabinet face parte un membru, care desaproabă cele întâmplate ieri și vrea să-și păstreze independența.

*

„Măria Sa” Sieghescu între alegători. Inconjurat de gardă aleasă pe sprânceană dintre notarii cercului, secundanți, durere, și de câțiva preoți al căror întreg realism se reduce la lupta pentru mărirea congruei, s-a prezentat „Măria Sa” dr. Segheszku într-una din zilele trecute între alegătorii săi din Oravița. Foiașă locală „Oravicza és Vidéke” dă un raport amănunțit despre întreg decursul adunării și în cadrul acestui raport ne prezintă și ilustra gardă a și mai ilustrului susmenționat domn Segheszku. Iată câteva din speciile alese care au ilustrat adunarea! Pretorii Bauer Gyula și Károly Korkán Péter, advocații Kalkbrenner Zsigmond și Muntean Boldizsár, notarii Basztinsz Boldizsár, Putics András, Bogdan György Löbl Gábor, Pongács Sándor, Hazy Alfréd, Lipován István, Manesau Miklós, Petrich Iános, iar dintre preoți au ținut să urce glasului de sirenă intrupată în chipul argintului mătur în formă de congruă, următoarele figuri lamentabile: Gheorghe Mész din Brögstény, János Aurél din Mădăras, Bárbu Romulusz din Dognécsa și Toader Iános din Ciudanovița.

„Ilustritatea Sa” d. deputat și-a spus darea de seamă în l. maghiară și apoi a tălmăcit-o și în românește, pentru ca și „prostii de valahi” să afle ce isprăvi misionare li-a făcut alesul cât timp a stat în Budapesta. Și trebuie să recunoaștem că „Măria Sa” n'a stat de geaba. A umblat în mai multe rânduri pe la ministrii în cauza gimnaziului ce e proiectat să se înființeze în Oravița, a solicitat mai multe ajutoare de stat pe seama diferitelor societăți ungurești din Oravița și împrejurime, s'a întrepus pentru înființarea unei școli pe seama „purdeilor” din Ciclova și în sfârșit a stors de la guvern mai multe licențe de birt pe seama aderenților săi din cerc și a asigurat congruă mai mare decât cum ar merita la câțiva preoți, cari și-au câștigat merite însemnate la alegerile trecute ca cortesi guvernamentali.

La atâtea se rezună activitatea „neobositului idealist”, activitatea preamărită cu curviate ditirambice de oratorii adunării, cari cu toți așteaptă să se înfrupte

și ei cu ceva dela masa bogată a guvernului. Și avem bună nădejde că „Ilustritatea Sa” va ști să stoarcă pe seama tuturor răsplata cuvenită pentru serviciile neperitoare, aduse pe altarul țării prin trimiterea în parlamentul „amunții” a „celui mai idealist mucitor.”

*

Socialiștii din Austria împotriva lui Lukács și Tisza. Partidul social-democrat din Ungaria a intrat în legături cu socialiștii din Viena cu scopul, de a-i îndemna să facă o primire prietenească delegaților unguri din opoziție, cari vor merge la Viena, pentru a răspunde și în delegațiunii lupta împotriva cabinetului Lukács. Socialiștii din Viena vor aranja în același timp mari manifestații de stradă pentru votul universal, egal și secret, și în contra celor doi corifei ai majorității: Lukács și Tisza.

Di. Chemnitz se anunță că în întrunirea de Joi a socialiștilor de acolo, deputatul Haase vorbind despre stările insuportabile din Ungaria, a declarat că socialiștii germani urmăresc cu interes și simpatie lupta fraților din Ungaria, cărora, la timp potrivit, le vor da și ajutorarea faptică. Iși încheie vorbirea vestejind procedura autorilor morali și materiali ai atrocităților săvârșite în capitala Ungariei.

*

Terorismul din Ungaria judecat în străinătate. „Berliner Tagblatt” scriind în numărul mai recent al său despre evenimentele din parlamentul ungar, face următoarele reflexiuni:

„Nici un om politic nu poate scuza procedura șefilor majorității parlamentare din Ungaria, fiindcă, abuzând de putere, ei acum a doua oară se dedau la acte nemai pomenite într'un stat constituțional. Să nu se uite că lovitura de stat din 4 Iunie n'a fost decât un act de teroare și în consecință legile votate atunci și sancționate mai apoi de capul statului, oricând pot fi contestate. E fapt și aceea că actualul regulament intern al camerei, pe baza căruia se săvârșesc atrocitățile în camera ungară, a fost reviziat și modificat fără colaborarea minorității, ba chiar împotriva voinței ei. Oare acum, după ce majoritatea și-a ajuns scopul votând reformele militare și alte legi noi, nu s'ar conveni să aducă și din partea ei o jertfă, să mai cedeze din orgoliu și să caute ea modalitățile cari ar putea stabili o colaborare pacifică cu opoziția?”

*

Organizarea croaților. Corespondenței Herzog i se comunică din Abbazia: Ieri și astăzi delegații partidelor autonom și popular slavon din Croația au avut aici consfătuiri politice sub președinția deputatului Dr. Sustersic. Delegații acestor partide au hotărât în unanimitate constituirea unui comitet executiv croat-slavon, iar

în 20 Oct. n. să fie convocată la Laibach o conferință a tuturor deputaților din Reichsrath și dieta provincială a partidelor acum aliate.

În săptămâna viitoare va avea loc constituirea comitetului executiv permanent, care va lua apoi conducerea agendelor.

Evenimentele din Ungaria și opinia publică din Austria

Un interview.

Viena, 15 Septemvrie.

Sfârșitul vacanțelor politice și convocarea delegațiunilor care va avea loc în săptămâna viitoare, toate acestea au contribuit ca să se adune în Viena tot ce are societatea și politica mai de preț, toți oamenii de seamă cari au un rang și un nume. E foarte firesc că în cercurile aceste se discută cu multă pasiune chestiunile politice interne, despre cari nu se poate încă profeta prin ce schimbări vor trebui să treacă. Situația politică din Austria, cu toată nereușita tratativelor ceho-germane și cu toate greutățile ce întâmpină aplanarea conflictului dintre Poloni și Ruteni, nu cauzează augurilor politici nici o bătaie de cap, deoarece e mai mult ca sigur că micul program de muncă al parlamentului austriac va fi rezolvit cu destulă ușurință.

Pentru aceea cu atât mai mare este îngrijorarea din pricina alarmantelor evenimente politice din Ungaria, mai ales însă din pricina scandalurilor nemai pomenite ce s'au înscenat zilele trecute în parlamentul din Budapesta. Corespondentul d-voastre a avut zilele aceste ocaziunea să vorbească cu vre-o câțiva bărbați politici însemnați, a căror judecată nu e pur subiectivă, ci este oglinda curată a celei mai selecte părți din opinia publică austriacă.

Dintre opiniunile mai importante relative la acest subiect unele sunt de o însemnătate deosebită. O atenție specială merită părerea unui personaj politic din cercurile dela Curte, care, în termeni diplomatici bine cumpăniți, a făcut o critică severă procedurii întrebuintă în parlamentul ungar de către președintele consiliului, Dr. de Lukács și de către mentorul acestuia, contele Ștefan Tisza. Personajul respectiv făcu următoarea declarație: „Din

Felix.

Sever nu-i mort.

Polina.

Viața-i. ce rău ne poate face?

Felix.

Dar el e favoritul lui Deciu.

Polina.

Fii pe pace.

Scăpându-l dela moarte pe Deciu în război, Era firesc să-l urce în rang mai sus ca noi; Norocul nu răspunde cu drag lo toți ce-l cheamă, Dar răsplătește — adesea cu vârf pe cel de scamă.

Felix.

El însuș azi sosește.

Polina.

Sosește?...

Felix.

Chiar aci.

Polina.

O, e prea mult... Dar spune-mi, cum ai putut-o ști?

Felix.

Albin, fiind la țară l-a întâlnit pe cale inconjurat de oastea și alaiul curții sale Ce dovedesc mărirea la care s'a nălțat, — Dar spune tu mai lesne, Albin, tot ce-ai aflat.

Albin.

Ne-aducem aminte de ziua cea vestită Prin moartea-i vitejească — atât de mult cernită,

Când a scăpat în luptă pe Impăratul prins, Făcându-l să învingă, deși părea invins. Și 'n urmă, negăsindu-l pe-al morții câmp de jale, Onoruri cuvenite nălțară umbrei sale, Căci trupu-i fără viață fusese de dușman Trimis după poruncă la regele persan, Ce 'nmărmurit de-atâta avânt și vitejie Ceru ca să cunoască viteaza mărturie. Când plin de răni și sânge l-au dus în al său cort Stârni la mulți necazul — deși credeau că-i mort. Dar în curând el dete chiar semne de viață. Uimit milosul rege de ce-și vedea în față, Uită și umilirea, și neamul său răpus, Durerea unui suflet punând-o mai presus... Și i-au păzit viața cu mare îngrijire, — Și cum până 'ntr'o lună își reveni în fire, L-a dăruit cu cinste, pământuri și averi, În daru, ca să-l câștige luptând din răputeri. Și, după ce virtutii, cu toți se închinară, Trimise soli la Deciu un schimb de roli să ceară, Acesta-i dete vesel, precum s'au înțeles, Un frate, și-o sută de căpitani pe-ales. Astfel se 'ntoarse 'n lagăr Sever, printre urale Să-și dobândească prețul deostoiniciei sale: Inaltele favoruri și rangul unui prinț Și alte noi prilejuri de rare biruinți. Dar lupta reîncepe, vrășmașu-și ia osânda, Mai numeroși sunt robii — mai falnică isbânda; Ti biruința pare vitejilor un dar, E mai așoară pacea, tributul mai amar... Azi, Deciu, ce-i arată iubire nesfârșită, Găsi de cuviință la noi ca să-l trimită —

Dovadă de sfârșitul războinic, norocos, S'aducă țării vestea și zeilor prinos.

Felix.

O zeii ce-o să se-aleagă de viața-mi sbuciumată?

Albin.

Atât putui să aflu dela un om din ceață, Și-am alergat, Stăpâne, a te înștiința!

Felix.

O fiica mea, el vine să ceară mâna ta! Căci faptul unei jertfe nimica nu înseamnă Când dorul îl îmbie și dragostea-l îndeamnă.

Polina.

Se poate și aceasta, căci mă iubea nespul!

Felix.

Și oare, adevărul grozav de-i va fi spus, În dreapta lui mânie cum va privi înșelarea? Puternic, până unde va 'mpinge răzbunarea? Cepilă, ne va pierde!

Polina.

Dar uiți, Sever e bun.

Felix.

Te 'ncerei să 'nvii zadarnic nădejile ce-apun... Copilă, ne va pierde!... O minte blestomată, Cum n'ai putut cunoaște virtutea-adevărată! Dar vezi, și tu Polină, mi te-ai supus prea mult... E drept că nici-o clipă n'am stat să te ascult, Dar trebuia să stărui, — un tată se înșeală, Să-mi stăvilești pornirea ce astăzi ni-i fatală. Acum nu văd alt mijloc, altă scăpare nu-i

punct de vedere curat psihologic, politica lui Tisza se poate ușor explica. Cu ocazia rezolvirii reformelor militare el s'a convins că puterea brachială întrebunțată împotriva opoziției și-a ajuns scopul, și de aceea și acum a voit să joace rolul unui dictator politic, cu atât mai mult că voia să sugereze cercurilor politice din Viena ideea, că și în Ungaria este un partid politic tare care poate să joace și ultima carte, numai să salveze autoritatea.

E adevărat că Tisza, neputând dispune totdeauna în parlamentul ungar de escortă polițienească, ajunge într'un impas din care nu știu cum va putea ieși. Conte Tisza este, după mărturisirea sa proprie, cel mai învinsunat adversar al fiecărei reforme electorale care ar aduce cu sine o schimbare radicală în structura parlamentului ungar. Prin metoda sa de zdrobire a opoziției el nu lovește numai în partidele opoziționiste, dându-le motive pentru o agitație mai vehementă, ci el lovește mai ales în mod sistematic în prestigiul parlamentului ungar, care și așa a fost până acum destul de problematic. Ungurii trăesc doară numai din tradiții politice, numele familiilor nobile care sunt păzitorii acestor tradiții feudale, formează o mare parte din capitalul de acțiune al politicii maghiare. Ce sens să aibă deci pentru un om, care aparține acestei oligarhii, ca el să maltrateze pe cei mai de frunte reprezentanți feudali prin sergenții de stradă? Aici pare că lipsește orice explicație pentru procedul contelui Tisza.

Explicarea este însă ușoară — a dause zâmbind personajul politic interviewat de corespondentul d-voastre — când ne întrebăm, cum de se întâmplă că Viena nu-l împiedcă pe Tisza și garda sa de mameluci dela actele lor scelerate. *Fără voie îți vine ideea că unele cercuri politice din Viena doresc anume ca și alți bărbați politici ai Ungurilor să meargă pe căile bătute de Lukács și Tisza, deoarece atunci parlamentarismul unguresc, fiind dus „ad absurdum”, va fi el însuș cauza desființării sau reformării sale radicale.*

Peirea ta din tine, Israile! In tot cazul aderenții votului universal din Ungaria nu-și pot dori o pledoarie mai strălucită și mai efectivă, decât ultimele evenimente din par-

lamentul unguresc. Toți acei factori politici ai naționalităților nemaghiare din Ungaria, cari au suferit de zecimi de ani din pricina aroganței și tâmpeniei parlamentarismului unguresc, constată acum cu satisfacție că poziția acestui parlament devine tot mai slabă, mai debilă. Din punct de vedere curat egoistic, Austria are tot motivul să se bucure de starea de lucruri din Ungaria. Parlamentarismul unguresc este pe ducă: această clădire mincinoasă a vicții politice maghiare trosnește în toate încheieturile. Prăbușirea se așteaptă în fiecare moment, iar victimele vor fi chiar factorii politici maghiari cari vor fi îngropați sub ruine. *Austriacus.*

Episcopia de Hajdudorog.

Continuând cu publicarea documentelor referitoare la atitudinea arhierilor noștri uniți în chestiunea episcopiei gr.-cat. ungurești, „Unirea” din Blaj aduce într'un număr mai nou memoriul adresat de Ex. Sa Mitropolitul Mihali către Papa dela Roma.

Memoriul este următorul :

Preafericitului părinte, smului pontifice, papa Piu X.

în Roma, palatul Vatican.

Cu deplină încredere în înțelepciunea și bunătatea Sfinției Voastre, Vă rog umilit să-mi permiteți să expun situația actuală foarte gravă și periculoasă a provinciei noastre greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș din Ungaria. In aceeaș vreme cer grația Sfinției Voastre, să-mi permită, ca răspunsul episcopilor acestei provincii mitropolitane, pe care conform mandatului din 10 Februarie 1912 Nr. 97 primit dela Nunciatura Apostolică din Viena, ar fi să-l dăm în termen de 8 zile până în 17 Februarie 1912, să-l pot da câteva zile mai târziu.

I.

Preafericit Părinte! Incunjuțați în iubita noastră țară de toate ereziile: lutherană, calvină, sociniană și anabaptistă, rău văzuți din partea deținătorilor puterii politice pentru că suntem români și persecutați din partea românilor neuniți pentru alipirea noastră la sfânta biserică cato-

Polina.

Va birui, știu bine!

Nu frica de înfrângeri mă doare azi pe mine! Ci mă 'nspăimântă lupta grozavă ce-o aștept, Ce de pe-acum mi-aprinde tot sângele în piept. Dar fiindcă-mi ceri să birui potrivit voiți mele Îngăduie să-mi ferec simțirile rebele Ti lasă pregătirii o clipă de răgaz.

Felix.

Eu plec la porți să 'ntâmpin pe oaspele viteaz. Cum vezi, ai toată vremea ca să-ți revii în fire, Să chibzuești în tihnă a noastră mântuire.

Polina.

O, da;... mă voi supune vroitei amăgiri; Din nou voi fi o jertfă a crudei ispășiri.

lică, provincia noastră mitropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș înflori totuș atât de mult, că Eminentissimul Prefect a Sacrei Congregații de Propaganda Fide, Cardinalul Ioan Simeoni de f. p. putu spune în luna Ianuarie an. 1888 episcopilor noștri prezenți în Roma, că provincia noastră bisericească era cea dintâiu dintre toate provinciile bisericești orientale.

Această înflorire a provinciei noastre mitropolitane trebuie să se atribuie în primul rând îngrijirii părintești, bunăvoinții, munificenței și stăruinții Sf. Scaun Apostolic, care nu cruță nimic din ce era de lipsă pentru binele sufletesc și pentru progresul aceleia. „Având noi de gând, — scrie Sumul Pontifice Piu al IX. de p. m. în scripta sa din 21 Iunie 1858, îndreptată către episcopii provinciei noastre — să folosim după cumpănirea matură a tuturor împrejurărilor de timp, loc și lucruri, toate mijloacele prin cari să putem obține realizarea progresului spiritual al întregii provincii mitropolitane în armonie din ce în ce mai desăvârșită cu normele bisericii orientale și prescripțiile ei salutare.

Aceste rezultate fericite din provincia noastră mitropolitană, fructe ale îngrijirii și interesului părintesc manifestate din partea S. Scaunului în favorul provinciei noastre au putut fi îndeplinite pentru că demersurile S. Scaun Apostolic se acomodau rugămintelor și sfaturilor înaintașilor noștri în episcopie, cari cunoscând bine împrejurările și lipsurile provinciei noastre mitropolitane, puteau sugera bunăvoinții Pontificilor Romani, tot ceace era mai acomodat șantui supreme, progresului sufletesc.

Știau și măturiseau și ei, cum mărturisim și noi, că „Biserica română, din voința Dlui, are în virtutea puterii ordinare întâietate asupra tuturor celorlalte și că această putere de jurisdicție a Pontificelui Roman, care este a ceea episcopicească, este în aceeaș vreme nemijlocită față de care, toți păstorii și credincioșii de orice demnitate și rit, atât singuraticii cât și toți la olaltă, sunt datori cu supunere ierarhică și ascultare, nu numai în lucruri, cari priveșc disciplina și conducerea Bisericii împărășiate pe toată întinderea globului”.

II.

Dar cu toate astea își țineau de datorință sfântă de a informa Sf. Scaun Apostolic asupra lipsurilor și pericolelor provinciei noastre mitropolitane, întocmai cum am fi informat Sf. Scaun Apostolic a lui Petru noi, dacă ni-s'ar fi cerut părerea în ce privește crearea noului scaun vlădicesc gr.-cat. din Ungaria sau spre a-l numi cum e contemplat în realitate, noul scaun vlădicesc greco-catolic maghiar din Ungaria. Inșă această părere a episcopilor provinciei noastre mitropolitane gr.-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș nu s'a cerut. Nu vreau prin aceasta să învinovățesc pe nime, nici voiesc să mă amestec în sfaturile preafnalte și înțelepte a Sf. Scaun, cari covârșesc puterile minții mele. Din contră mărturisesc, că Sf. Scaun are putere de jurisdicție într'adevăr episcopială și nemijlocită asupra tuturor și singuraticilor păstori și credincioși de orice rit și demnitate, și că astfel El poate dispune tot ce în înțelepciunea Sa crede a fi folositor bisericii.

Datorința mea este să tac și să mă supun la ceea ce Sanctitatea Voastră crede a fi bun pentru S. Biserică a lui Dumnezeu. Cel mult ași putea urma sfatul, pe care-l dă S. Vasile marele S-lui Athanasie, când în epistola LXXI, nr. 1, îi zice, că: „Am socotit a fi lucru vrednic să scriem episcopului Romei, ca să cerceteze afacerile noastre și să ne dea sfat, ca, neputându-se trimite de acolo bărbați provăzuți cu decret sinodic și general — Inșuși el să ieșea asupra-și acest lucru cu puterea și auctoritatea lui”.

Cu atât mai puțin apoi ni-s'a dat răgu să exprimăm părerea noastră asupra chestiunii noului scaun vlădicesc gr. cat din Ungaria, cu cât despre acesta nu s'a făcut amintire în conferința episcopilor catolici din Ungaria înainte de 9 Noemvrie 1911. In aceea ședință a episcopilor catolici, ni-s'a împărtășit pe scurt cu graiul viu un memoriu al guvernului unguresc de spre înființarea noii dieceze gr. catolice din Ungaria. Contra acestei intenții a guvernului amintit noi episcopii gr. catolici români, ca și ceilalți frați episcopi latini și greco-ruteni, m

Decât să-ți cerei puterea ce ai asupra lui, Și lacrima cu vraja lăsând să se îmbine Silește-te ca răul să se întoarcă 'n bine.

Polina.

Cum? Eu să-mi cere puterea e'un mândru 'nvin- [gător? Pot eu privi în ochii ce-atât de mult mă dor? Uți tată că-s femeie... gândind e'o să revină Simt de pe-acum robită cum inima înelină; Iar sufletu-mi în față-i, de nu va da 'napoi, Va suspina de sigur nedemn pentru-amândoi. Nu vreau să-l văd!

Felix.

Dar cineșta în ochii tăi scânteie

Polina.

Dar glasul lui e dulce... și vai! eu sunt femeie. Cunose ce farmec poartă în ochi, și nu cutez, Mi-e teamă în virtute cu totul să mă 'nerez. Nu pot să-l văd...

Felix.

Copilă — dar trebuie odată, Ori vrei nefericirea sârmanului tău tată?

Polina.

Mă voi supune, fie! la grelele-ți porunci! Dar vezi în ce cumplită primejdie m'arunci!

Felix.

Cunose a ta virtute

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Plaja Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

avurăm și nu puterăm avea nimic de obiecționat, dimpotrivă ne bucuram, fiindcă scaunele vladicești catolice sunt tot atâtea cetățui, cari promovează pietatea și virtutea soldă. Când însă ni-s'a spus, că acestei diceze gr. cat. trebuie să se încorporeze și unele parohii din dicezele provinciei noastre metropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș, atunci da, am enunțat, că înainte de a se executa un astfel de proiect, să fim întrebați și noi episcopii români gr. cat. Și spre atare scop eu Nrul 114/911 presid. ddo 10 Noemvrie 1911, am și trimis e epistolă colectivă Exellenței Sale Mons. Alexandru Bavona arhiepiscop de Pharsal, nunțiu apostolic la Viena, subscrisă de mine și de cei doi episcopi sufragani. În această epistolă, după ce ne exprimăm temerile noastre legitime pentru viitorul provinciei noastre bisericești când s'ar smulge cândva câteva parohii de ale noastre și s'ar încorporeze la noua diceză gr.-catolică, îl rugăm pe numitul nunțiu de p. m. „să informeze Sf. Scaun asupra rugării noastre umilite, ca, în ce privește dismembrarea anumitor parohii aparținătoare diezezelor provinciei bisericești greco-române de Alba-Iulia și Făgăraș să nu se facă nici un pas decisiv fără de a avea votul și învoirea episcopilor aparținători acestei provincii”.

Făceam aceasta rugăciune chiar din motivul, ca nu cumva mai târziu să ni-se facă imputări. Căci noi, cari trăim în mijlocul popoului nostru, cunoaștem luptele lui și felul său de a gândi și astfel ne temeam, cum ne temem și astăzi mai mult ca ori când, că încorporarea unor parohii gr.-cat. române la noua diceză, care în foi și opinia publică e socotită ca și gr.-catolică maghiară, aduce cu sine defecționare, întoarcere la schismă. Și astfel nu voiam să asumăm o răspundere așa de mare în fața S. Scaun. Luptele naționale sunt grozave, și dacă aceste se transpun în câmpul religios, nu mai știm încotro mergem. Cu un cuvânt nu voiam să fim episcopii unei „religio depopulată”, care de altcum cu ajutorul celui de sus, avea menirea frumoasă să fie puntea între Răsărit și Apus. (Va urma).

Un scriitor german

despre alianța naționalităților nemaghiare din Ungaria.

În zilele noastre, când se ventilază din nou ideea unei alianțe a naționalităților nemaghiare din Ungaria, împotriva supremației nedrepte a unei singure rase — va fi de interes să se știe părerea unui german din Sudul Ungariei, asupra acestei alianțe.

Părerea acestui German este cu atât mai însemnată, cu cât acel care o exprimă ocupă un post însemnat în Viena și se bucură de o reputație foarte bună în cercurile literare germane de astăzi. Este vorba de Adam Müller-Guttenbrunn. Mulți din cetitori își vor aduce aminte de numele acesta — căci romanul lui: „Götzendämmerung”, apărut în 1907, a stârnit un potop de insulte la adresa autorului, insulte publicate, firește, în coloanele gazetelor ungurești. Müller-Guttenbrunn nu făcea alta decât descria starea politică-culturală insuportabilă din Ungaria de astăzi. Romanul acesta nu este singura operă, în care se ocupă autorul cu stările dela noi. Pentru alte două lucrări: romanul „Glocken der Heimat” (Clopotele căminului părintesc) și pentru nuvela „Der Kleine Schwab” (micul Șvab) a primit, în 1911, premiul literar Bauernfeld. Săptămânile trecute a apărut în răspândită și bine redactată bibliotecă „Wiesbadener Volksbücher” (cărți pentru popor, din Wiesbaden) nuvela: „Die Madjarin” (Unguroaica), reproducă dintr'o colecție mai mare de nuvele. Toate operele acestea descriu starea insuportabilă creată de Unguri pe seama naționalităților celorlalte.

Autorul știe să descrie cu măiestrie situația consăngenilor săi. Pe lângă tendința să-

nătoasă de a deschide ochii celor slabi de inger și a le arăta cum trebuie să țină la legea și limba strămoșească, mai e stăpân M.-Guttenbrunn peste un însemnat talent evocator. Un scriitor plin de finețe. Romanul ultim „Es war einmal ein Bischof” (A fost odată un episcop) a fost primit cu multă simpatie de critica literară.

Dacă mai adăogăm că Müller-Guttenbrunn, șvab născut în Bănatul-Timișan, (în 1852) și-a făcut studiile în Timișoara, Sibiu și Viena, putând să ne cunoască și pe noi, din Timișoara și Sibiu, dacă mai amintim că a fost câțva timp conducătorul teatrului Raionu din Viena și că e luat acum în combinație la directoratul Burgtheater-ului, după moartea baronului de Berger; că este un critic și redactor respectat, trăind în Viena; că a scris o lucrare remarcabilă, acum în ediția a 8-a, despre „Lectura poporului” — vom înțelege și mai bine importanța acestui scriitor german.

Ceea ce luăm cu deosebită satisfacție la cunoștință este că Müller-Guttenbrunn vorbește totdeauna cu multă simpatie despre poporul românesc. În romanele sale, de câte ori descrie pe câte un Român, știe să releve calități măgulitoare pentru noi. Nu este locul aici să analizăm romanele sale, lăsăm însă să urmeze astăzi, ca specimen, o parte dintr'o lucrare a sa. Eroul (George Trauttmann), scârbit de stările din Ungaria, e hotărât să plece din nou în America. Înainte de a pleca vizitează, în Budapesta, clubul naționalităților. Iată pasagiile respective.

„Când a pășit George (Trauttmann) seara în localitățile clubului naționalităților și când l'a zărit pe Grigore Lazar, strigă acesta cu glas tare: „Iată fraților, acesta este protectorul meu! Acesta este George Trauttmann!”

Cei prezenți au făcut roată împrejurul oaspeului, i-au strins mâna și l'au sărbătorit din toată inima. Lui aveau să-i mulțumească doară un mandat de deputat. Dar mai bucuos ar fi privit dânsii la alegerea lui Trauttmann în persoană, decât la oferirea mandatului din partea lui — de asta putea să fie incredințat el, căci atunci ar fi câștigat partidul mai mult decât o persoană, ar fi câștigat un principiu. Românii, Sârbii și Slovacii s'au desfăcut de complexul maghiar al parlamentului — Germanii însă nu voiau să li se asocieze. George Trauttmann era cel dintâi care considera pasul acesta de sine înțeles și el s'ar fi alăturat cu siguranță lor. Ceea ce i s'a întâmplat lui Trauttmann (retragerea lui dela candidare — Trad.) a fost deci mai mult decât o pierdere personală. Lui George i-au oferit în seara aceea locul de onoare, lângă președinte.

Au venit numai doi Sași, Karl Göbel și Johannes Marzell, cu care a avut odată George ocazia, fugitiv, să facă cunoștință. Au fost salutați politicos amândoi, dar rece, după cum se purtau și ei. Se știa deja că aveau mandatul să aducă numai un răspuns negativ. Înainte de a legeri, înainte de a fi fost asigurate mandatele lor, au respins ori și ce comunitate cu naționalitățile; acum credeau că este cu cale să păstreze cel puțin buna-cuviință socială, căci pe reprezentanții poporului românesc nu voiau cu nici un preț să-i aibă drept dușmani.

Numai corecți! Numai circumspecți! Numai cu cumințenie, pretutindeni!

Președintele a introdus desbaterile asupra formării unui club al naționalităților în cadrele vieții parlamentare, cu o mică conferință. Espunerile sale culminau în următoarele cuvinte: „Situația politică a Ungariei pretinde formarea clubului nostru. S'a născut constelația lipsită de precedent, că se adună parlamentul, fără de a avea o opoziție. Fiecare grup a fostei opoziții coalițe își are reprezentantul lui în cabinet toate împreună formează un singur partid guvernamental. N'a existat nici odată o constelație politică

mai imorală. Principiile cele mai diametral opuse s'au găsit într'un punct: în desiderate naționale, în șovinismul îndreptat împotriva noastră. Acest parlament nou este un monstru, o ființă putredă în interiorul ei. Nu sete însă nimeni să exprime ideea aceasta sau să reprezinte o oareșicare părere contrară în casa țării. Ca și când Ungaria ar fi o insulă a celor fericiți, astfel ne apare actuala casă a țării — cel puțin așa ar apărea, dacă n'am fi noi pe aici. Va trebui să ni se păstreze recunoștința, dacă salvăm acest parlament al curuților de înmăștiinare. Noi suntem ca partid, care avem să o reprezentăm, o necesitate necondiționată și cu cât va fi mai mare partidul nostru, cu cât va fi mai complet, cu atât mai sigur va fi câștigul, pe care o să-l aducem alegătorilor noștri, odată și odată, la căminurile lor. Un club al naționalităților incomplet ar fi din capul locului un nesucces”.

Ideile acestea le repetăm aproape toți vorbitorii, Slovacii și Sârbii le accentuăm cu deosebit aplomb. S'au ridicat și cuvinte de muștrare față de Nemții, cari șovăesc. Atunci se rugă de cuvânt Karl Göbel. El spuse următoarele: „Avem misiunea să vă salutăm în numele deputaților Sași și să exprimăm felicitările noastre la constituirea clubului d-voastră. Cauza pentru ce nu ne asociem direct d-voastre trebuie să fie cunoscută mai cu seamă colegilor noștri români din Transilvania. Ei consideră Transilvania drept țară românească și pretind autonomia ei în senzul contemplat de dânsii. Aceasta o pretinde primul punct al programului lor și noi nu putem să nu ne cprim la acest punct. Ca să-l duci în îndeplinire recere o luptă grea cu maghiarimea. Noi însă, o mână atât de mică de oameni, care este avizată așa zicând, în ziua de astăzi, la mărimea maghiarilor, noi n'avem putința să prindem parte cuiva într'o luptă atât de elementară, căci — oricare ar rămânea învingătorul — va putea să ne nimicească. Noi vrem să rămânem ceea ce suntem și tindem să se vorbească cât se poate de puțin despre noi. Cultura noastră veche sacsonă, întreaga noastră existență sau neexistență nu putem să le punem în joc pentru ființe, cari inspiră respectul și simpatia noastră, dar cari — totuși — nu sunt țintele noastre. Vă mulțumim pentru invitarea la sedința de astăzi și vă dorim noroc, dar vă rog să luați la cunoștință, că am intrat cu ziua de astăzi în partidul constituțional pe lângă păstrarea întregii noastre independente”.

— „O ungarilor, ungarilor!” strigă un român bătrân, pe care l-au potolit însă îndată.

A căpătat cuvântul Traian Pop și a început cu o glumă. „Numai să n'aveți frică, căci atunci n'aveți să vă temeți!” Aceasta este o zicală veche, care s'ar putea spune în ziua de astăzi și Sașilor noștri. „Cine pretinde dela d-voastră să vă identificați în toate punctele cu noi toți? E exprimată numai dorința ca și Sașii să-și marcheze punctul lor de vedere, deosebit, în numele germanilor din Ungaria, prin alipirea lor la partidul nostru. Interesele lor nu este cu putință să fie identice cu acele ale maghiarilor. De un sfert de veac pretinde programul nostru național votul universal. Acum o pretinde și o persoană mai sus pusă (Maieslatea Sa — Trad.) dela maghiari. Va veni, va trebui să vină, de vor vrea, de nu vor vrea ei.

Noi reprezentanții majorității popoarelor ungare, ne aflăm astăzi într'un ridicol număr de 25 de deputați dietali. Viitorul trebuie să ne înzecească. Nouă Românilor ne compete pe baza celor mai conștiințioase date statistice 80, Slovacilor 60, Sârbilor 30 de mandate. D-voastre sunteți stăpâni peste 14 mandate, în Bănat, Șvabilor li-se cuvin 15, germanilor din vest 6 mandate. Mai adaugă la cifrele acelea și cele 100 de mandate ale Croaților — și avem 365 de deputați nemaghiari, cărora le stau în față numai 215 de deputați maghiari. Acesta este tabloul viitorului în țara aceasta, de asta nu-i va scăpa pe maghiri nici un Dumnezeu.

Noi toți avem să ne întrepunem pentru Germani, ca pentru noi înșine și avem să le garantăm proprietatea lor națională chiar și atunci, când vom fi noi învingătorii. Numai să n'aveți frică, căci atunci n'aveți să vă temeți!”

Drept răspuns la vorbirea această scurtă, dar plină de măduvă, a urmat un raport de aplauze.

Atunci s'a ridicat repede Johannes Marzell,

un Sas cu o înfățișare de păstor. „De ce ești atât de vehement, dragă compatriote?” începu el plin de dulceață. „Noi trăim aici, între Dvoastră, de mai bine de șapte sute de ani și n'am avut teamă niciodată de altcineva decât de Dzeu, Istoria aspră a neamului nostru însă a ascuțit simțurile noastre și ne-a învățat, că precauțiunea și neîncrederea sunt cele mai bune arme ale colonistului. Nu ne-au apărut privilegiile regale, nici legile, ci numai deșteptăciunea, precauțiunea, neîncrederea noastră, în alianță cu încrederea ne-strămutată în neamul nostru, au exoperat minunea că existăm și în ziua de astăzi. Dvoastră sunteți neamuri cu milioane de suflete. Noi suntem o mică așchie dintr'un neam. Noi socotim politicește numai cu fapte reale, numai cu mărimi date, și noi profesăm politică reală. Ingenunchierea sub tăria unei puteri ce nu se poate schimba, a unei puteri voite de Dzeu, este pentru noi o poruncă a conservării noastre. Noi cercăm să stăpânim peste ce este cu puțință, noi ținem cu tărie ceea ce avem în puterile noastre. Pentru ca să urmărim visurilor politice suntem prea treji la minte, prea deștepți. Plecați pe cărarea Dvoastră și fără de noi, și ne vom bucura să vă întâlnim la limanul dorit”.

Discursului acestuia i-a urmat o tăcere de ghiță. În sfârșit a cerut cuvântul Georg Trauttmann.

„Mă aflu în mijlocul Dvoastră nu ca un tovarăș de muncă al Dvoastră, ci — durere — numai ca oaspe. Trebuie să vă spun câteva vorbe, înainte de a pleca pentru totdeauna, reîntorcându-mă, în America... Vă mărturisesc că abia astăzi sunt stăpân peste întreg complexul greutăților. Fiecare neam, care este reprezentat aici, are alte interese. Există multe elemente, cari deosebesc pe fiecare neam. Dar există și multe elemente comune, un minim stabilit de mult pe calea legii, pentru desideratele noastre. Și Dv. va trebui să învingeți și veți învinge dacă vă veți ținea de acest minim și dacă o să-l apărați ca un singur om: ducerea în îndeplinire, strictă, neprescurtată, a legii naționalităților. Dacă veți opri, în urma uniunii Dvoastră, chiar numai fiecare lege nouă, care ar putea reduce și strica pe cea a naționalităților, ati avea deja o misiune mare, comună”.

Aplauze furtunoase au întrerupt pe orator. El urmă:

„Eu pricep pe iubii prieteni din Transilvania, pe Sași, prea bine. Dintr'un punct de vedere moral mai înalt însă, n'au dreptate. Politica lor este, poate, necesară, dar este egoistă. Poate că este națională, dar este — națională-săsească și nu germană! Poate că este protestantă, dar nu este evanghelică, căci politica aceasta nu vrea să știe de noi toți, cari suntem Germani, dar nu aparțin comunității strâns legate, luterane, a Sașilor. Iubiții noștri prieteni din Transilvania ar putea să smulgă din mâinile altora și să ia în mâinile lor conducerea a două milioane de Germani și, cu dânșii în alianță, să ajutoare transpunerea statului ungar medieval — nu îndrăznesc însă. Sunt Sași și nu sunt Germani.

Göbel și Marzell au privit consternați la orator.

Acesta însă urmă: „Aceasta nu este nici o dojană, dragii mei prieteni, ci o simplă constatare a adevărului. Ați ajuns astfel în străinătatea amară, în urma luptelor de șapte sute de ani cu lumea de prin prejur. Sunteți stăpâni peste o organizație vrednică de admirat și sunteți deștepți. Eu însă nu pot să văd o fericire pentru germanismul din Ungaria, dacă nu va crește generația mai tânără a Sașilor peste orizontul strîmt al comunității ei, dacă nu se va alia cu ceilalți Germani și dacă nu-i va conduce pe aceștia. Câtă vreme vor sta Sașii într'un partid maghiar și se vor simți fericiți la oalele lor de carne, nu va crede nimeni pe lume că există o chestiune germană serioasă în Ungaria. Părăsesc patria mână cu constatarea dureroasă, că Germanii

din Ungaria sunt pierduți, dacă nu-i vor salva celelalte naționalități.”

În mijlocul aplauzelor sgomotoase, cari urmau vorbirei acesteia, se ridicară cei doi Sași și părăsiră adunarea...”

Impresii din Brașov.

Între cei mulți, cari își duc băieții la singurul nostru liceu românesc până acum în această țară, am fost și eu.

Din cele mai îndepărtate colțuri ale pământului românesc cu același fior primăvărat în suflet au sosit la începerea noului an școlar băieții plugarilor, meseriașilor, învățătorilor, precților, advocatilor să se adape la izvorul luminii din cărți, singurul izvor, care păstrează cele mai mari nădejdi ale obijduitului nostru neam. Cu mare mulțămire sufletească am putut observa o seamă de părinți din cea mai înaltă stare socială a Românilor din părțile arădane, ca pe protopopii Georgia din Boroșineu și Sârbu din Belint, pe advocații dr. Popovici din Chișineu, dr. Oprea din Sănăicelăuș și dr. Brădean din Maria-Radna, pe preotul Cure din Covăsint, precum și pe mulți preoți și învățători din părțile noastre.

Înainte de liceul acelaș târg de cărți deosebit de interesant și-a luat începutul și Dumnezeu știe câte-mi trec din suflet din vechile amintiri privindul.

Dar câte amintiri nu mi-se redesteptară ajungând în sala de imatriculare. Așteptând rândul înscrierii băiatului meu, mîntea-mi sboară în tinerețea de universitar. Ca membru al societății „Petru Maior” aveam o fonie: „Roza cu ghimpi” unde „Don-Gil” era colaborator regulat, și întrezărese așa de clar prin genele amintirilor chipul energic al tânărului Don Gil, care azi îmi șade înaintea ochilor tot așa de energic și cu acelaș chip bărbătesc, d. V. Onițiu. Lângă d-sa e d. Roșca. Dsa. i-s'au ivit deja florile bătrâneții... Foștii camarazi de pe vremuri își au azi o înaltă poziție în societatea românească.

...Poate nu-mi ostencam condeiul dacă n'aveam să spun lumii românești ceva despre noua faptă a Românilor din Brașov. Faptă, al cărei rod generații dearândul zeci și zeci de ani îl vor gusta. E „Internatul școalelor medii gr-or. române” cum ne spune frumoasa inscripție din fațadă. Golul simțit în viața noastră publică lângă liceul românesc e pe deplin umplut. Mărețul edificiu a fost asaltat de lume desinteresată. Culoarele au fost arhipline de părinți și băieți.

Internatul e în apropierea liceului la poalele dealului Tâmpoi bucurându-se de o regiune extraordinar de frumoasă. El însuș e o măreață zidire într'un ales stil românesc și cu o împărțeață uimitoare. Are 3 odăi separate pentru studiere, trei pentru menajare, 4 pentru dormit. Cele de dormit își au câte-o toaletă. Odăile sunt largi, luminoase, construite după modelul celor mai moderne și mai bine confortate internate. Internatul e aprovizionat cu dușuri, infirmerie, grădiniță, bucurându-se de o absolută ordine. Conducerea e încredințată dlui profesor I. Petrovici, având pe lângă d-sa ca ajutători ai elevilor la stud. pe d-nii profesori Basiu și Oprean, cari împreună cu d. Petrovici au locuința în internat, dând astfel garanție lumii românești de o sigură și dreaptă educație a internisților.

Mulțimea părinților, cari cu rizele oricărui sacrificii a voit să pună la adăpost de multe scăderi și neajunsuri pe fiii ei, a recunoscut și ridicat nivelul moral al acestui institut în ochii publicului român. Fapta vrednicilor inițiatori a fost sfințită de conștiința publică. Aici e cea mai înaltă satisfacere.

Românii, cari vor petrece în treacăt cât de puțin în Brașov, de azi încolo vor trebui să

viziteze și acest monument. Iar părinții pot avea cea mai mare liniște, că așezându-și fiii aici se vor alege din ei vârstare sănătoase în slujba neamului. At. Br.

Cronică externă.

România și chestiunea macedoneană. Într'un interview acordat ziarului rusesc „Revi” ministrul Bulgariei din Petersburg, generalul Papricoff, spune că România nu se interesează prea mult de chestia macedoneană.

Situația din Macedonia nu are nici o influență asupra României, cum e cazul cu Bulgaria. România este pentru statu-quo, lucru dorit și de Bulgaria. României îi e teamă ca Bulgaria să nu-și mărească teritoriul pe seama Turciei, cu toate că Bulgaria n'are o asemenea intenție. Teritoriul de azi al Bulgariei este suficient a hrăni și o populație de 10 milioane așa că nu-i e necesar nici măcar o palmă de teren turcesc.

România poate fi deci liniștită. Bulgaria cere să se dea macedonilor o viață liberă și atâta tot.

Italia și concentrarea flotei franceze. „Corriere d'Italia” anunță că neînțelegerile dintre primul ministru Giolitti și ministrul de externe Giuliano, au fost infăurate. Un deplin acord domnește acum între cei doi bărbați de stat.

Nimeni nu s'a îndoit că primul ministru Giolitti e de acord că ministrul de externe e singur responsabil față de reprezentanții puterilor străine. Restabilirea bunelor relații între cei doi miniștri a fost necesară și din cauza vizitei contelui Berchtold, avându-se în vedere că Italia se află în ajunul unui eveniment de mare importanță, anume reînnoirea Triplei Alianțe.

Presa din Roma în frunte cu organele oficiale, comentând concentrarea flotei franceze în Marea Mediterană, discută asupra chestiunii unei convenții maritime între Austro-Ungaria și Italia, cari sunt state Mediterane.

„Popolo Romano” publică un lung articol asupra acestei chestiuni, anunțând în acelaș timp că programul flotei va fi lărgit chiar prin bugetul pentru anul viitor.

România se pregătește de război contra Bulgariei. Ziarul „Tribuna” anunță că la Medgidia se fac mari concentrări de trupe. Asemenea pe întreaga frontieră română se fac pregătiri pentru războiul cu Bulgaria.

E de pios să mai relevăm puțin seriozitatea a știrii de mai sus. Concentrările de cari vorbește ziarul „Tribuna”, deși reale, sunt însă făcute în vederea obicinuitelor manevre de toamnă, cari, după cum se știe, au loc anul acesta în Dobrogea, iar planul acestor manevre a fost elaborat încă din primăvară, când nici nu se putea vorbi măcar despre posibilitatea unui război balcanic.

Conferința interparlamentară la Geneva. Azi s'a deschis în Geneva a 7-a conferință interparlamentară. Au fost reprezentate 18 state prin 300 delegați.

Programul conferinței cuprinde puncte însemnate cu privire la chestiunile internaționale între altele intervențiile între state, reglementarea înarmărilor pe apă și uscat, și oprirea războiului în aer.

Americanul Dowel a prezentat în sesiunea congresului o invitație cu 800 de subscrieri pentru marele Congres de pace al tuturor membrilor din parlamentele din întreaga lumea ce

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Via-à-vis de Librăria „Diecezoasă”.

(T) 340-52

se va ține în 1913 în Newyork, iar în 1915 în San-Francisco.

Călătoria lui Sassanov. Ministrul afacerilor externe ale Rusiei, Sassanov, a plecat în călătoria sa în Anglia însoțit de directorul de birou Schilling. El se va prezenta regelui George în castelul dela Barmoral, unde va petrece 5 zile, în care timp se va întreține cu ministrul președinte Asquith, cu ministrul afacerilor externe Sir Eduard Grey și cu contele Beckendorff, ambasadorul rusesc la Londra. De aici, după informațiile ce le dă „Nowoje Vremja”, pleacă la Paris, unde va avea o întrevvedere cu președintele Fallieres și ministrul președinte Poincaré. Din Paris va călători la Berlin pentru întrevvedere cu cancelarul imperial Bethmann-Hollweg și cu secretarul afacerilor externe de stat Kinderlen-Waechter.

Înțelegerea româno-bulgară.

Marea revistă franceză „Le Courrier européen”, publică în ultimul său număr următorul articol important scris de dl M. Craiovan:

„Unul din secpurile reale ale vizitei contelei Berchtold la Sinaia a fost, dacă informațiile noastre sunt exacte, să obție dela regele Carol neutralitatea României în cazul unui război bulgaro-turc sau în cazul unei împărțiri a vilaietelor macedonene în zone de influență austriacă și bulgară. Principiul acesta a fost admis de multă vreme de către regele Carol, care a inspirat și a urmat totdeauna planurile austro-ungare, în special cele germane, în Balcani; era vorba numai de precizarea unor modalități, și aceasta se va stabili de fapt, după ce guvernul român va fi obținut din partea contelei Berchtold, care este ungu, promisiunea că susceptibilitățile românilor din Ungaria, mai ales în conflictele școlare și bisericești dintre Unguri și Români vor fi menajate, iar din partea regelui Bulgariei angajamentul că de acum renunță în mod formal la Dobrogea.

Pentru ca să sprijinească mai bine politica de înțelegere, pe care dl Calnikoff, însărcinat fiind de țarul Ferdinand, avea să o încheie în București, jurnalele din Sofia se grăbesc într'un mod neobișnuit să-i asigure pe Români de o uitare definitivă în chestia Dobrogei, care separează așa de tare cele două țări. Deja ziarul „Den”, în numărul său din 6 Septembrie, este autorizat să declare că însuși faptul că Bulgaria și-a scos din minte ideea de iredentism, cu o abnegație fără precedentă, este suficient pentru a dovedi că dorește sincer să fie în relațiile cele mai amicale cu vecina noastră dela Nord”. Și pentru ca să o asigure mai bine pe România, care este neliniștită din pricina planurilor pan-bulgare în Balcani, iată ce mai adaugă „Den”: „Dacă Bulgaria va intra vreodată într'o campanie, ea nu va face-o de plăcerea războiului sau ca să-și însușească teritoriul străine. Ea va purta război împotriva războiului clandestin, pe care un beligerant fără scrupule îl va declara creștilor din Macedonia, — ea va purta război pentru ca să puie capăt anarhiei ce domnește în Turcia și care nu ne lasă nici o clipă de liniște. Pierde ceva România din pricina aceasta? Sunt vătămăte interesele ei? Bulgaria nu voiește să tulbure *status quo* din Balcani spre folosul său propriu. Ea se revoltă împotriva unui *status quo*, care residă în masacrările zilnice comise împotriva unor nevinovați, dintre cari cea mai mare parte sunt conaționali ei. Care stat civilizată ar putea să obiectioneze împotriva unei acțiuni, al cărei scop este să schimbe un *status quo*, care este rușinea secolului al douăzecilea? Noi nu credem că România este capabilă de o astfel de faptă”.

La rândul său, „Le Courrier de Bulgarie”,

care se inspiră numai din cercurile oficioase, crede că poate afirma că de mai multă vreme chestiunea Dobrogei este închisă, uitată: „Printr'o stranie aberație a minții, care nu se prea poate explica, vecinii noștri dela Dunăre continuă să vadă dușmani acolo unde de fapt n'au decât prieteni, și anume adevărați prieteni; ei continuă să creadă că există încă o chestiune a Dobrogei și că noi pândim ocazia potrivită de a lua înapoi această provincie pe care Congresul din Berlin ne-a răpît-o. E multă vreme de când nu mai vorbim de dânsa — și ceea ce-i poate asigura mai mult pe vecinii noștri — noi nici nu ne mai gândim la ea. Ținem să accentuăm mai ales acest din urmă punct, căci noi nu voim să fim acuzați că ne înșelăm în adevăratele noastre intențiuni și că procedăm, conduși fiind de aceeași mentalitate care i-a dictat marelui francez patriotica afirmație: „Nu vorbim de ea, dar gândim mereu la dânsa”. Nu! Nu există la noi o chestiune a Dobrogei. Acesta a fost un sacrificiu dureros pe care a trebuit să-l facă Bulgaria, însă l-a făcut, căci trebuia să-l facă. Acesta a fost o datorie contractată pe câmpul de bătălie dela Plevna, față de România, o datorie pe care (Bulgaria) a plătit-o, cedându-i României o parte din corpul său fără speranță de întoarcere. De obicei poporul bulgar este capabil să meargă așa de departe pentru acela care-i posedă simpatia”. Dar iată și o amenințare: „Dar vai de cei ce se vor înstrăina de această inimă! Căci, dacă poporul bulgar știe iubi, tot așa știe și să urască și să-l persecute necontenit cu ura sa pe cel ce s'a făcut nedemn de prietenia sa”. (8 Septembrie).

Toată presa bulgară autorizată se exprimă în tonul acesta, care, îl veți recunoaște, nu-i de natură să liniștească temerile vii pe cari le au cei din București. Mai mult încă, noi nu putem uita unele „destăinuiri” recente ale lui „Outro”, (articolul „Țarul Ferdinand și Dobrogea” trimis acestui ziar de către corespondentul său din Viena) care dovedește foarte bine grija ce-o avea, înainte de o lună, guvernul din Sofia de a nu lăsa să se creadă că chestiunea Dobrogei poate fi uitată. De aceea, câtă vreme va exista astă chestiune — și ea va exista pentru Bulgaria atâta vreme, cât va dura și chestiunea Alsației și Lorenei pentru Franța — nu e posibil să se stabilească o înțelegere între cele două regate dunărene. O rivalitate de graniță le desparte, pe care rivalitate nu o va putea risipi. Numai un mare curent democratic, din care nu observăm decât unele indicii foarte slabe, ar putea atenua această ostilitate făcută, profundă, abea reținută, pe care o întretin pe întrecute soviniștii celor două țări.

Rusia ne-a răpît Basarabia și ne-a dăruit în schimb prin tratatul din Berlin niște teritorii în cea mai mare parte neutilizate. Frumos cadou e și acest măr nefast al discordiei! Cele două județe ale Dobrogei noi le-am retroceda foarte bucușori, cu condiția că n'am fi păgubași de Basarabia, care-i încă moldovenească. Singură Rusia e aceea asupra căreia cad toate responsabilitățile unui pericol care amenință necontenit raporturile dintre România și Bulgaria. Diplomația bulgară însă, care este hibridă pe jumătate rusească, pe jumătate austriacă, știe să se joace cu acest pericol, pentru ca să poată mai bine manevra când la St.-Petersburg, când la Viena.

Aceste sunt motivele cari ne împiedecă să credem în sinceritatea opiniunilor publicate în ultimul număr din „Noua Revistă Română” din București de către Dr. Damianoff, directorul lui „Dnevnik” din Sofia, după care un acord bulgaro-român este absolut necesar pentru rezolvirea chestiunii macedonene. Acest acord poate să se facă, și noi credem chiar că nu va întârzia să fie încheiat cât de curând. Însă acesta nu va fi un acord bazat pe o înțelegere adevărată, sănătoasă. El va fi o intrigă urzită din nou fie pe Wilhelmstrasse, fie pe Ballplatz.

Scrisoare din Iași.

Stagiunea teatrului național ieșan. — Un congres al viticultorilor români.

Iași, 4/17 Septembrie.

Ar fi să începem așa: templul Thaliei își redeschide porțile, pe cari un uz nejustificat le-a ținut închise o vară întregă... și să terminăm cu o frază, prin care ne-am exprima bucuria și încrederea că sufletul nostru, datorită ireproșabilului joc al excelențelor artiști ai teatrului ieșan, va fi iarăși, în cursul stagiunii ce se anunță, obiectul celor mai subtile emoțiuni artistice...

Ar fi să începem așa... Dar renunțăm pentru o sumă de considerante, motivate de un bogat trecut în experiențe varii, prin capriciozitatea caracterului lor.

Până la conștiințioasa și harnica direcțiune a minunatului nostru povestitor, care e d. Mihail Sadoveanu, ori cât de ciudată ar părea, în fluctuațiile ei, evoluția teatrului ieșan — are însă o singură caracteristică: nesiguranța, proprie începătorului. Deși sunt zece de ani de când există, totuși, teatrul ieșan pare mereu că e în faza celui dintâi început, că e în stadiul în care se căzuște să spargă ghița indiferentismului public și să deschidă orizonturi de glorioasă lumină artei teatrale în orașul cu tradiții culturale.

Aparență — veți zice — dar justificate, cred, până la un punct.

Căci, cu greu m'ar putea convinge cineva — și mă îndoiesc dacă s'ar găsi măcar acel cineva — că teatrul ieșan a trăit epoci mai fericite decât aceea pe care o trăiește de doi ani, și care, cu toate acestea, e departe de ziua cu orizonturi de glorioasă lumină pentru arta teatrală...

Și e foarte firesc ca epoca de fericită prosperare, sub actuala conducere, să fie încă departe de acea zi. E firesc: când ne gândim la ridicola subvenție cu care teatrul ieșan e onorat de stat; când ne gândim la publicul teatral, incontestabil inferior celui din București d pildă; când ne gândim la sentimentele pe cari le nutrește față de tot ceea ce e românesc ceice alcătuiesc majoritatea populației orașului... și atâtea alte împrejurări.

De aceea nu prea m'am entuziasmat când ziarele făceau prognosticuri pe seama viitoarei stagiuni teatrale, însoțindu-le de seci comentarii binevoitoare. Nu m'am entuziasmat, ci mai curînd am oftat, când m'am gândit la sfortările materiale pe cari trebuie să le facă administrația teatrului pentru a salva aparențele atunci când e vorba îndeosebi de decoruri, față de cari publicul a început să devie tot mai pretențios — sau când m'am gândit la eroicele încercări la cari vor fi supuși iarăși artiștii ieșeni, ca să învețe zece de roluri într'o singură stagiune.

Vom avea — precum ni-se anunță — o săptămână comemorativă închinată memoriei ilustrului Caragiale, în care se vor juca toate piesele sale. Dintre clasicii noștri, Alexandri rămâne, ca și până acura, specialitatea teatrului ieșan.

Piese originale nouă vor fi: „Cocoșul negru” de V. Eftimiu, „Se face ziuă” de Z. Birsan, „Cumpăna” de L. Dauș, „Zorile” de Șt. O. Iosif și altele. Așa dar, puțin.

Repertoriul străin pare a fi ceva mai interesant. Din O. Wilde s'a tradus „Bărbatul ideal”, din Dostoyevski „Frații Karamzoff”, din A. Daudet „Amieul Jack”, „Sapho” și altele. Se vor relua: „Nora” lui Ibsen, „Revizorul” lui Gogol, „Dama cu Camelii”, „Prostul”, „Taifun”, „Heidelbergul de altădată”, „H. Gabler” de Ibsen și altele.

Se mai spune că se vor cumpăra decoruri noi și că personalul artistic a fost mărit cu elemente promițătoare.

The Maschine Gas Ltd.

Cea mai confortă și mai frumoasă luminație pentru vile, stabilmente, farmacii, hoteluri ospătării, etc. 1 oră de 1000 flacăre de lumină 8—10 fleri.

Agenturi principale în Ungaria și Austria:

BENE și WEIN

Ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic în BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz. Plănuiesc și execută totfelul de aranjamente și instalări de luminat. (E 368—26)

Repetițiile au început, deși s'agiunea se deschide abia la 15 Octombrie.

Așteptăm, însuflețiți de nerăbdarea de a înregistra lucruri frumoase la teatrul național, de sub conducerea d-lui Sadoveanu, care ne-a deprins cu așa ceva.

*

C știre care nu mai poate surprinde câtus de puțin pe cineva: încă un congres la Iași. E ea și cum ai răspunde „bună ziua” unui trecător care ți-a dat binețe.

Congresul ce va avea loc aci în zilele de 7, 8 și 9 Septembrie prezintă însă o deosebită importanță, căci e vorba de primul congres național de viticultură.

Și e cu atât mai important când ne mai gândim și la împrejurările în mijlocul cărora se va desfășura.

Congresul acesta a fost provocat nu numai de înalta necesitate de a-i face pe podgoreni să înțeleagă că schimbându-se vremurile, trebuie să schimbe și dâșii metodele de cultură ale viței, ei, și de faptul că anul acesta viile din Moldova, și în special cele din județul Iași, au suferit enorm de pe urma ravagiilor mari pe cari le-a făcut o insectă vătămătoare, eunoscută în știință sub numele de *Cochylis*.

Dat fiind estinderea ce s'a dat cultivei viței în țara noastră, se dă ea sigur că va veni un mare număr de podgoreni.

Pe lângă discutarea a noui mijloace de cultură, de apărare, de vinificație, de transport, etc., se va discuta și organizarea podgoreni or în societăți viticole.

Congresul acesta va avea fără îndoială o mare înflorire în propășirea tot mai intensă a viticulturii românești. *St. P. Moldovan.*

Criza din Turcia.

Arad, 20 Septembrie.

Din Albania sosesc știri, cari vestesc reinvierea unei răscoale în o măsură și mai mare decum a fost cea precedentă și care se va estinde pe întreg teritoriul Albaniei. Guvernul otoman pare a o prevedea aceasta, căci a început iarăș să concentreze în număr mare trupele militare în Albania. Până acum Albanzii s'au răscolat numai instinctiv, automatic, pentru că nu li-se dădea posibilitatea unui trai liniștit. În zilele din urmă mai mulți conducători ai armăuților i-a provocat pe Sârbi a se alia cu ei pentru o nouă răscoală. Știrea că Iza Boljeținat s'ar fi proclamat de domnitor al Albaniei de nord nu e adevărată, dar e adevărat că de el ascultă întreagă poporația acestei părți a Albaniei. El stă în fruntea unui comitet care exerciază funcțiile judecătorești și polițienești, adună impozitele dela popor și plătește pe armăuții armați.

Se vestește că răscolății ar fi în un număr de 50.000 oameni bine armați.

O nouă răscoală în Albania.

Salonic. — Generalul de divizie Essad Pașa, care se află în disponibilitate, a fost numit comandant al trupelor de redii, care au plecat împotriva malisorilor, cari amenință orașele Scutari și Durazzo. Guvernul speră ca lui Essad Pașa, fost deputat în Durazzo, îi va succede a-i împrăștia pe malisori, cunoscând acesta bine ținuturile și datinile poporațiunii din părțile acele.

Ușkub. — 32 comune din districtul Cumanovo au înmănat caimacanului un protest, care a fost trimis în copie tuturor consulatelor. În acest protest comunele se plâng împotriva anarhiei și voluicilor din partea armăuților și pretind ca guvernul să le despăgubească pentru pagubele cauzate de armăuți. Scutari e încunjurat de 3 zile de trupele malisorilor. Valiul Galib Pașa s'a întors cu nouă instrucțiuni din Constantinopol și e împuternicit a lua măsurile cele mai energice.

Constantinopol. — Consiliul de mi-

nistri a hotărât a trimite la Scutari și Malissia o întreagă divizie pentru a împiedeca lățirea răscoalei.

Constantinopol. — La granița munteneșă au fost nouă ciocniri între trupele turcești și Malisori între cari erau și foarte mulți Munteneșini. 25 soldați au fost omorâți, iar 85 răniți. Insurgenții au avut 188 morți și 27 răniți. Guvernul a luat măsurile cele mai energice.

O acțiune comună împotriva Turciei.

Atena. — Guvernul grecesc declară prin ziarul „Akropolis” că un conflict armat între Turcia și statele balcanice nicidecum nu e probabil. Grecia nici decum nu se va abate dela atitudinea ei corectă. Unica împrejurare ce neliniștește guvernul grecesc este planul albanizării Epirului.

Motiv la această declarație a guvernului grecesc a fost știrea lansată de ziarul „Times”, după care Grecia, Serbia și Bulgaria ar plănui o acțiune armată comună împotriva Turciei.

Accasta știre guvernul din Atena o declară de luată din vânt și asigură, că cele trei guverne la din contră chiar cu risicul pierderii populații lor se străduiesc a menține pacea din toate puterile lor. Dacă nu le va succede aceasta, numai Turcia va purta vina.

Belgrad. — Cercurile diplomatice de aici trag la îndoială știrea că s'ar fi încheiat convenții între Serbia și Bulgaria de-o parte și între Bulgaria și Grecia de altă parte, ceea ce desminte categoric și guvernul sârbesc. Serbia trebuie să fie cu precauțiunea cea mai mare, căci prin o astfel de convenție ar suferi pierderile cele mai mari, având cu Turcia relații mari economice și comerciale.

Belgrad. — Cu toate desmintirile semi-oficiale în întreg orașul s'a răspândit vestea că Serbia se pregătește pentru o acțiune militară și pe 23 c. se va face o mobilizare parțială. La loc competent se declară că s'au luat numai măsurile, cari s'au aflat de necesare în urma situații generale din Balcani și nu e nici un motiv de neliniștire din cauza acestora.

Colonia. — Ziarul „Kölnische Zeitung” primește știrea din Constantinopol că la inițiativa și prin mediațiunea diplomației rusești s'a făcut o înțelegere între Bulgaria și Serbia. O astfel de înțelegere s'a încheiat și între Bulgaria și Grecia. Aceasta se referă numai la părțile sudice ale Macedoniei, dealtecum scopul înțelegerii dintre statele balcanice e ca provinciile otomane să fie împărțite după naționalități în sârbești, grecești și bulgare. Diplomația slavă lucră cu toată puterea pentru a convinge Rusia, că acum e momentul cel mai potrivit de a împiedeca înaintarea Austro-Ungariei în Balcan.

Tratativele de pace.

Constantinopol. — Ministrul de externe Nordaughian desminte în ziarul „Alemdar” știrea că, consiliul de miniștri ar fi hotărât întreruperea tratativilor de pace și ar fi rechemat pe delegații turci. Tratativele continuă și sunt pe calea cea mai bună. În privința aceasta se poartă o corespondență foarte vie. Se vestește că, consiliul de miniștri va hotărâ definitiv în chestie în 23 l. c.

Genf. — Bertolini s'a întors la Auchy și a acordat aci unui ziarist un interview. Bertolini a declarat că tratativele s'au început iarăș. Știrea ziarului „Temps” referitor la preliminarele de pace sunt un produs al fantasiei. Punctele publicate de acest ziar nici decum nu corespund punctelor asupra cărora tratează de prezent delegații. Încă nu s'a putut ajunge la o bază referitor la suveranitatea Lybiei. Se speră cu siguranță că se va ajunge la un sfârșit bun.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Aviz abonaților noștri.

Avizăm pe onorații noștri abonați, că începând cu 1 Octombrie a. c. „Românul” nu se mai expediază, decât numai aceluia, cari și-au achitat abonamentul în mod anticipativ. Dela acest dat înainte se introduce fără absolut nici o excepție următoarea regulă: abonaților cu luna după expirarea abonamentului plătit, li se mai trimit două numere din ziar, celor cari au plătit abonamentul pe un pătrar de an li se trimit încă 5 numere, iar abonaților cari au solvit abonamentul pe un an întreg sau pe jumătate de an, li se vor trimite încă 10 numere. Dacă în acest restimp nu se va primi costul pentru continuarea abonamentului, expediarea ziarului se sistează. Ne-am convins că e mai rentabil pentru ziar, dacă vom avea 2 mii de abonați cari plătesc abonamentul anticipativ, decât 5 mil de restanțieri.

Rugăm deci pe toți restanțierii să binevoiască a-și achita abonamentul restant nesmintit până la 1 Octombrie n. a. c., căci în cazul contrar vom fi siliți să predăm pretensiunile noastre pentru încasare pe cale procesuală.

Direcțiunea ziarului „Românul”.

Cronica științifică.

Uranoliți.

— Aeroliți. — Meteoriti. —

S'au observat vreo 300 căderi de aeroliți și s'au aflat pietrele respective. La aceste se adaugă vreo 200 pietre, de origine meteorică, incontestabil, dar a căror cădere nu s'a observat. Din acești meteoriti cele mai multe specimene le posedă muzeul mineralogic din Viena. Mulți meteori cad în locuri neaccesibile oamenilor (în mări, pe vârfuri de munți). Și numai în cazuri rarissime le observă privitorii, aflători pe câmp, cum cad cu șuer și defonții scurmându-și găuri în pământ. Când după minute, ori ceasuri, privitorii le scot la iveală, le află calde ori chiar fierbinți.

Dimensiunile.

Prezintă toate varietățile, dela adevăratul praf, apoi dela aliee, alune, nucii până la blocuri de mii de chil grame.

La expoziția universală din Paris, dela 1890, s'a văzut mulagiul uranolitului transportat în 1886 din Bahia la Rio-de-Janeiro.

Acest bloc meteoric cântărește 5360 kg. În Pavilionul Mexicului iarăș s'au putut vedea mulage de blocuri colțale.

Structura și compoziția chimică.

Pietrele cerești sunt de structură poroasă. Cufundându-le în apă, eliberează mult aer. În privința chimică au fost examinate de numeroși cercetători eminenti.

În senzul acestor analize, în masele meteorice se află fer, cu particule de nickel și magnetit, precum și carbon (grafit) apoi multe părți constituite metalice, cari toate se află și pe pământ în structură surprinzător de asemănătoare.

Următoarele substanțe s'au aflat până acuma în aeroliți: hidrogen, carbon, azot oxigen, sulfur, fosfor, clor, sodiu, calciu, salciu, potasiu, magneziu, aluminiu, mangan, fer, nickel, cobalt, arsen, eron, cupru, staniu, titan, argon, heliu.

Elementul cel mai frecvent este ferul și chiar ferul nativ. Se pare că ferul meteoric a servit omului primitiv să-și construiască primele instrumente: săcule și armă. Cuvântul grecesc al ferului este sideros, sideral, adică cereș.

Cărbunele se află în formă de grafit și în formă cristalizată ca diamant. Diamant s'a aflat în meteoritul dela Nawo-Urei și praf de diamant a aflat chimistul Friedel în meteoritul dela Canon-Diablo. Descoperitorul credea, că diamantul s'a format din grafit în interiorul meteoritului. Și a avut toată dreptatea, căci nu peste mult chimi-

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(142)

— Urmare —

Funcționarii vămu, insuflețiti de un bun și laudabil simțământ în fața acestei mari încercări a unei drăguțe averi pierdute pentru un cuvânt nesocotit, strecurară în buzunarul brștei cinci ori șase bucăți din săpunul străin pe care îl întrebuința spre a-și întreține fragezimea obrazurilor. Iată exact tot ce rămase din agoniseala eroului nostru, despre care câțiva indivizi păstrară o destul de bună amintire ca despre un om care, fără o miamă pără, despre care se țineuse prea mult cont, ar fi distrus poate pentru todeauna contrabanda. Această părere a unora dădu cheia statornicei sale asertiuni, că în serviciul public suferise pentru adevăr și pentru dreptate.

Era natural să conchizi că după o așa de violentă furtună, învățat de experiența nenorocirii, Pavel Ivanovici avea să se retragă în vreun orașel de district, departe de ori ce șgomot și de ori ce intrigă, și că, îmbrăcat într-un modest halat de indiană, Dumineca, încotit în fe-reastră lui deschisă la aer curat și la soare, el va simți plăcere să îmblânzească cu vorbe bune certurile țăranilor încălziti de vin; că își va alege însuș în curtea lui sburătoarea destinată pentru supă, și că va petrece în sfârșit astfel, fără strălucire, dar nu cu totul fără utilitate, ca exemplu, cei cincisprezece, treizeci, cei patruzeci de ani poate pe cari avea să-i mai trăiască pe pământ. Dar nu fu așa, și cineva va fi nevoit să dea dreptate neînvinsei puteri a caracterului lui.

Era de ajuns firei unui om ca Cicikof să nu fie condamnat ca criminal și dat morții, pentru că pasiunea dominantă care, se știe, îl stăpânea din frageda lui copilărie, să izbucnească în el neîmblânzită și vie.

Fără îndoială, agitat de multe regrete și durere, el murmura împotriva lumii întregi, se irita pentru nedreptatea soartei, învinuia răutatea și lașitatea oamenilor; și cu toate acestea nu putea să se hotărască să renunțe la trebuința de a face noi experiențe. S'a văzut deja, se va vedea mai ales în urmare, că a știut să desfișoare o constanță pe lângă care constanța Germanului nu însemnează nimic. Dar poporul acesta nu datorează o asemenea calitate decât cursului lent și leneș al sângelui său: sângele lui Cicikof, cu totul dimpotrivă decât cel al Germanilor, curgea cu putere, alerga în valuri, și trebuia o energie de rațiune puțin comună ca să stăpânească o ardoare care ar fi voit să tășnească, să se reverse și să-și facă cale largă afară.

Neconținut protestând împotriva nenorocirii sale, el raționa, iar raționamentele sale aveau un mare aer de justetă și de ochitate. „La ce sunt aici? Pentru ce a năpădit nenorocul așa asupra capului meu? Cine ar tăia cânilor frunză în locul lui în timpul în care trăim? Toți își fac culcuș în chip notoriu. Eu n'am făcut nici un nenorocit, n'am ofensat pe văduvă, n'am despoiat nici un orfan; eu am tras la mine, ce? din prisosuri; am luat tot ce ori care altul ar fi luat, și am profitat de aceea ce ar fi făcut profitul unui altul. Pentru ce Petre reușește, și nu eu, Pavel? Pentru ce Petre are, fără muștrare, patru mantale bune de schimb și de ce așa rămânea eu gol? Ce trebuie să fac eu acum și ce așa mai putea fi bun încă? Cu ce ochi voi privi eu de acum pe ori ce bun tată de familie? Ce pot eu însumi să răspund conștiinței mele, care mă va învini pentru timpul pierdut! Ce vor zice odată copiii mei? Vor zice... de sigur... vor zice: „Părintele nostru era un dobitoc care n'a știut să ne lase nițică avere!”

Se știe că Cicikof se ocupa mult cu viitoarea lui descendență. Copiii, copiii noștri: e atât de înduioșător să vezi un om neliniștindu-se pentru copiii săi! Poate, fără aceste întrebări pe cari cineva și le face pentru copiii săi, n'am în-

treprinde nimic cu inimă și cu statornicie. E atât de firesc să-ți zici: „Ce vor crede despre mine copiii mei?” Viitorul nostru seif de rasă e ca un motan prudent care caută su coada ochiului dacă stăpânul e destul de departe, înfișcă în grabă ce se găsește la îndemână, fie lumânare de se, fie felie de slănină, fie pui tânăr, fie canar și îmbogățește, în loc sigur, magazinul care va fi cămara a lor săi și a lui însuș.

Da, dacă eroul nostru gemea și se plângea în sine însuș, spiritul lui era departe de a admite ideea să rămână pe viitor în nelucrare; nu aștepta, pentru a reconstrui, decât prilejul de a avea un plan. El se făcu din nou ariciu; reduse în obiceiurile lor tot ce nu putu lepăda în întregime: nu păstră mult din eleganța lui scumpă decât oarecari griji de curățenie, ba încă era gata să se scufunde din nou în noroiul existenței celei mai umilitoare. În așteptarea a ceva mai bun, el fu nevoit să se facă servitor; acceptă un loc de intendent factotum, condiție care, în Rusia, n'a câștigat încă modestul drept de cetățenie; acolo ești încă bătut de vânt în toate părțile, foarte puțin stimat chiar și de cei mai păcătoși, rău văzut de acei pe cari îi servește, silit să aștepte în anticameră, expus impertinentei... Dar, la nevoie, omul se supune la toate.

Intre mai multe misiuni speciale cari îi fură date, el trebuia să meargă să tocmescă, într'una din sucursalele Lombardului*) câteva sute de țărani.

Domnea cea mai deplorabilă desordine în patrimoniul stăpânului, unde dese epigotii, intendenți hoți, foametea, în sfârșit bolile cari se abătuseră asupra celor mai buni lucrători, făcuse să piară un număr considerabil din acești sărmani oameni. Răul nu se putea repara de multă vreme, din cauza nepăsării culpabile a nobilului proprietar; acesta urma a sacrificia aceea ce avea încă ca număr pentru a trăi în Moscova, mereu îmbrăcat după ultima modă, fără a avea adesea acasă din ce să prânzească. El trebui în cele din urmă să se hotărască să angajeze ce-i rămăsese din averea lui. Să împrumute la Lombard, însemnează a împrumuta la tezaurul imperial, ori, cum se zice, la coroană. Ori, în vremea aceasta, o potecă dată asupra domeniului său coroanei era un pas pe care cineva nu se decidea să-l facă așa de ușor ca astăzi.

Cicikof, în calitatea lui de om de afaceri al boerului, făcând, pe lângă funcționari, dispozițiunile convenabile (se știe că cea mai simplă cerere nu poate fi prevăzută fără oarecari preliminarii, precum, spre pildă, de a vărsa cel puțin atâtea sticle de Madera câte guri în secțiunea în care avea să treacă afacerea), se convinsese singur să meargă să declare, între alte împrejurări, că jumate din țărani domeniului fiind morți din pricina cutărei ori cutărei cauze, el se temea să nu rezulte oarecari șicane ulterioare asupra diferenței pe care această pierdere putea să facă în valoarea actuală a lemnului în garanție. „Morții aceștia sunt înscrși pe listele ultimului recensământ, nu-i așa? zise secretarul. — Da, fără îndoială, răspunse Cicikof. — Pentru ce te alarmezi așa dară? reluă secretarul. Ei! unul moare, altul se naște, și socoteala rămâne”.

Această din urmă explicație a secretarului fu ca un viu joc de lumină pentru spiritul eroului nostru, care concepu numai decât gândirea cea mai fecundă, după părerea lui, care să fi căzut vre-odată într'un cap omenesc. „Eh! iată, își zise el, norocul! Toate zilele acestea visam, căutam ceva ca o idee care voia să intre și nu intra; adevărat, eram ca Iakim, în vreme ce ele, îi bat coapsle, atârnate în cingătoare! Hotărât, cumpăr toți morții înainte chiar de a se gândi cineva la noul recensământ; cumpăr, să zicem o mie, morții aceștia, în ochii legii, sunt o mic de țărani; mă prezint la Lombard care îmi împrumută, în vederea contractelor mele de cumpărare, două sute de ruble de suflet, de bună seamă nu mai puțin; și iată-mă deodată în capul unui capital de două sute de mij de ruble. Haide, să grăbim, momentul e favorabil: a fost de curind o epide-

*) Lombardul e unul din cele mai considerabile stabilimente de credit în Rusia.

mie, și a murit, mulțumită Domnului, destula lumie! Proprietarii au avut enorme pierderi la cârți, s'au epuizat, s'au spetit, s'au ciuruit de datorii. Toți merg la Petersburg să-și ia slujba, cum zic ei; bunurile lor sunt lăsate în părăsire, așa că din an în an dările sunt mai grele de plătit; ficcare îmi va ceda cu plăcere toți morții lui, dacă nu pentru altceva dar pentru avantajime de a nu mai plăti birul pentru ei. Știe Dumnezeu dacă vre-unii nu-mi vor da, peste aceasta, ceva. Nu-mi fac iluzie; știu eu bine că e greu și că nu voi duce poate la bun sfârșit toate preliminariile mării aruncături de plasă fără ca oarecari ochiuri să se prindă pe ici pe colo... Dar la ce i-o fi fost oare spiritul omului? Și dacă-i vorba e unul excelent în favoarea mea, scopul meu, chiar de ar fi bânuit de vre-o muscă fină, le va părea lor înșile ca neverosimil; ceilalți, dacă li-se vorbește, vor striga numai decât că-i absurd ce le aud urechile, și în definitiv, nimeni nu va crede în proiectul meu.

„E adevărat că, după lege, nu poți nici să cumperi, nici să ipotechezi pe oameni decât cu pământul pe care sunt înscrși; dar ce are a face aceasta? Eu cumpăr pe om spre a crea pământul, pentru a coloniza, spre a popula deșertul; de aceasta voiu avea mare grijă să declar cumpărând suflete. Aceasta constituie o excepție, care e și ea lege. Se găsește acum, în guvernământul Tauric și Cherson, pământ la deplina dispoziție a amatorilor de colonizare și de destelenizare, și tocmai eu sunt un amator nebul a acestor utile creațiuni; nimic nu e aici care să nu trebuiască a fi laudat și chiar încurajat. Da, domnilor, asta-i taina mea; dar dacă țineți cu dinadinsul s'o știți, vă ajunge o vorbă: cerul și pustiurile Chersonului ori ale Taurisului îmi plac mult; aici poți, dacă ai cap, să populezi văi... Destul, cine va crede a înțelege afacerea, mă lasă în liniștea mea, mă privește chiar cu considerație. Dar magistrații uneori... Bine, vă așteptam: colo un magistrat curios ori cicalitor vrea să știe dacă țărani sunt reali. Reali? cum să nu fie ei reali? se plătește pentru ei bir: dar e deajuns o afirmație fără fraze, și doriți și semnătura căpitanului de poliție a locului cumpărării? Asta-i ușor, haide. Magistratul convins va pune botul pe labe; iar eu, afectuos de tot și fără nici o mânie, îl voiu consulta încă asupra numelui de dat totalului plantațiunilor mele; să fie oare domeniul Cicikof ori mai bine colonia Pavlovseki, după numele meu de botez... Hai? Nu, mai bine colonia Cicikof... ce zici?”

Și prin această înrîurire de raționamente concepu el bizarul proiect de expediție în provinciile noastre, și din oră în oră se întări mai mult, făcând tot felul de conjecturi. Nu prea știu dacă cetitorii vor fi atât de mulțumitori ca autorul pentru aceste povestiri lui Cicikof; asta-i, recunosc, destul de puțin de presupus: căci e prea sigur că, dacă această mare concepție n'ar fi încolțit în spiritul lui Pavel Ivanovici, poemul acesta n'ar exista, și, după părerea noastră, ar fi destulă pagubă.

Pavel Ivanovici își făcu pios semnul crucii, și procedă la căile de execuție a planului său. El se făcu că-i ocupat cu căutarea și alegerea unui loc unde doria să-și fixeze domiciliul; și căutând diferite pretexte, voi să examineze adevăratele câmpii, șesurile și văile situate la o parte de drumurile cercetate, și, de preferință, localitățile cari suferiseră mai mult de foamete, de epizootii și de epidemii, scurt, unde e să se poată cumpăra cu cel mai mic rizic și în condițiunile cele mai posibile neamul de oameni de cari avea trebuință. El nu se adresă la întâmplare la cel dintâi proprietar care îi ieși în cale; îi trebuia persoane de cari să-i placă și să-i convină a-i cerceta, persoane de acelea cu cari să poți trata cu blândețe și în chip util genul tău de afaceri. Din partea lui, el căuta mai întâi de a face cunoștință cu omul său, așa ca să poată să-i cumpere, pe cât e posibil, oamenii lui, făcând cu vânzătorul mai mult un comerț de prietenie decât o afacere de interes. Și notați că dacă, în teză generală, onoarea...

(Va urma).

Magazin de articli pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

Postavuri de re-
verenzi, brâuri,
prețești, roșii, vâ-
: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parche-
turi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
magazie în articli
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :

(Ja 329-20)

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
===== modele și alabastru =====

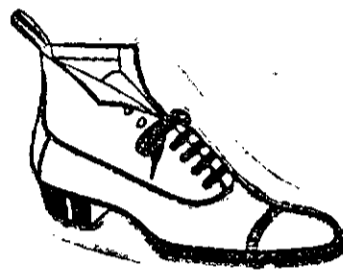
care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 155-30

elne lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 347-156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrassy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghete pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

Ci 99-60

ATENȚIUNE!

Aduc la cunoștința on. public și a on. mei clienți, că în

atelierul meu de croitorie
din ARAD, str. Hunyadi, nr. 3.

primesc spre executare totfelul de haine, uniforme pentru preoți, ofițeri și voluntari, precum și librete. Execuție elegantă, croiu modern. Experiențele îndelungate câștigate ca croitor la cele mai de seamă firme, precum și la firmele LEO FRANK și LUDOVIC TOTH de INOKAI sunt o dovadă, că voi putea să satisfac tuturor pretențiunilor celor mai delicate.

Roagă binevoitorul sprijin:

Windt Iános,
croitor pentru bărbați.

Vi 377-10

Heinrich Rastel

Ra 70-20

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin

în depozit cele mai moderne

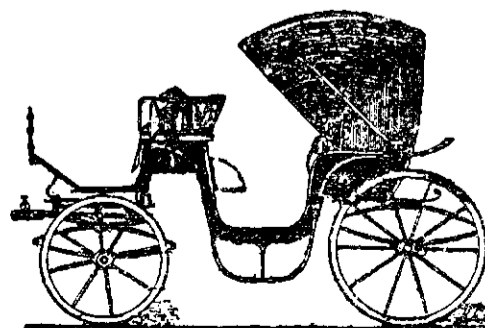
TRĂSURI

precum și totfelul de

CĂRUȚE.

Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare,

văpsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

CEARCĂȚI NOROCUL!

Deja în 5 Oct. a. c. va fi tragerea proximă a lozurilor dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, cu un câștig principal de:

Cor. 400.000.

Spre a putea înlesni cumpărarea acestor lozuri fiecărui le vindem de prezent pe lângă

34 rate lunare à 5 coroane.

Deja după primirea primei rate i-se ostradă cumpărătorului Lista legală de rate, în care se induce Seria și Numărul lozului care i-s'a vândut și pe a cărei bază va putea participa la toate tragerile viitoare, iar eventualele câștiguri sunt în întregime ale lui. După plățirea totală a ratelor lunare i-se trimite cumpărătorului obligațiunea originală.

ADMONIȚIUNE!

Câștigul cel mai mic este mai mare ca prețul lozului, care se urcă până la suma de cca. 125 coroane. În caz, că proprietarul va câștiga câștigul cel mai mic, va primi afară de suma câștigată și un cupon în valoarea de cca. 55 cor., cu care apoi va putea participa la toate tragerile viitoare la câștigurile principale. Astfel pierderea banilor este cu totul eschisă.

TRAGERILE ANUALE!

în 5 Februarie
„ 5 Iunie și în fine în
„ 5 Octomvrie

CÂȘTIGURILE:

Cor. 400.000.—
și o mulțime de câștiguri mai mici în suma totală de cca:
Cor. 1,210.000.—
Tragerea ultimă va fi în anul 5 1919 Octomvrie.

Nu vă răzgândiți mult ci ne trimiteți rata primă spre a vă putea estrada Lista de rate pe a cărei bază veți putea participa și la tragerea proximă.

Toate comandașele sunt a se adresa către institutul

Ustredna Banka Ucastinny Spolok.
BUDAPEST, VI. Váci-körut. 31.

(U 415-3)

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgăiel, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fileri; o duzină 4 coroane
80 fileri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M^c
A R A D.

(Ro 227-104)

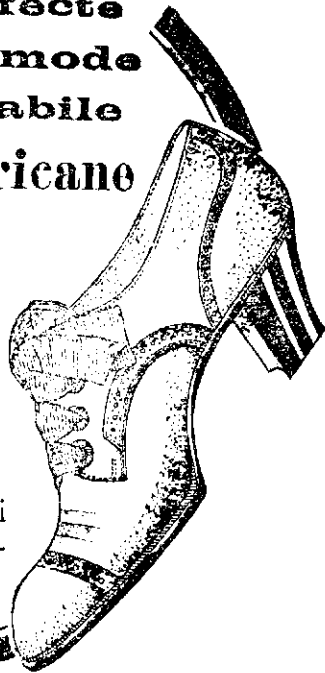
THE VERA

American Shoe

**Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane**

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alții

Made by
Rtee & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

A R A D. Telefon 442.

Cereți prospect!

(Bk 235)

Călătoria din Alpi 1912

FIAT

primește ca unica mașină austriacă

Prețul TEAM

UZINELE FIAT A. G. Viena, I., Kärtner-ring 15. Filiala ungurească: BUDAPESTA, V, Szabadság-tér 18.

F. 205-5

SALVATOR

asociație internațională de ajutorare.

Intemeiată pe sistemul de grupe ca și celelalte asociații de ajutorare. E însă

UNICA ASOCIAȚIE

care solvește ajutorul asigurat fără nici o detragere, fie grupa completă ori ba. Solvește la caz de moarte deja după 2 luni de membrerie 25%, după 3 luni de membrerie 50% și după 4 luni de membrerie 75% din ajutorul asigurat; iar deja după 5 luni de membrerie capitalul întreg. Atestat medical nu se recere. Dacă un membru a solvit în taxe de caz de moarte 60% din capitalul asigurat, imediat i-se lievidează întregul capital asigurat. De membru se primește oricare persoană în etatea de 15—80 ani. Se pot asigura ajutoare de 1—6000 coroane. Taxa de înscriere: 6—16 cor. Taxa anuală de membrerie: 4 cor. Taxa pentru fiecare caz de moarte 2—6 cor.

„SALVATOR” e unica asociație

care din venitul curat anual împarte 25% între membrii; iar alte 25% le folosește pentru scopuri internaționale culturale și umanitare. Prospekte și blanchete trimitem gratuit și franco. Primim și membrii, cari ar fi deja înscriși și la alte asociații.

Reprezentanți harnici acceptăm în tot locul.

Reprezentanța generală pentru Ungaria

TIMIȘOARA—TEMESVÁR Iosefin strada
Domnească (Uri-u.) n-rul 2.

(Sz 396—)

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-

bați, băieți, fetițe, și pen-

tru copii, talii, jupoane,

halaturi și costume pen-

tru dame le cumpără dela

Magazinul Grünberger

Asortiment și pre-
țuri fără concurență!

Cel mai bogat maga-
zin de mărfuri de lână.

SIBIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Palatul comandan-
tului de corp.

Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Princi-
pală (Fő-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER.
Gu 389—20

Vânzare ocazională!

Prețuri foarte ieftine!

Magazin de dantele Arad, str. Asztalos Sándor 4.

Nu dați ascultare reclamelor răsunătoare, fiindcă este în interesul d-voastre să cumpărați mărfuri bune și ieftine.

Se vor pune în vânzare următoarele mărfuri ieftine:

Dantele dela 2 fil.	Năfrâmi de buzunar de batist pentru fe- mei 20 fil.	Cămeși albe din șifon „R” pentru băr- bați 1.98 cor.
Țesături de dantele dela 50 fil.	Tricouri de vară pentru copii 50 fil.	Cămeși de noapte din șifon R. 2.60 cor.
Gulere de dantele în orice fason.	Batist pentru scutirea corsetului 60 fil.	Pantaloni albi, croi francez, Köpper I, 2.80 cor.
Decoruri pentru haine, în orice execuție.	Jupoane de lister și clot cu creșele duple 3 coroane.	Gulere pentru bărbați, calit. I. 30 și 12 fil.
Cordele late, în orice culoare, 1 m. 60 fil.	Jupoane de mătăasă taft în orice culoare c. 7.	Manșete pentru bărbați „40 fil.
Ciorapi de mătăasă, mouslin în orice co- loare, cor. 1.10.	Talii de mătăasă 6 cor.	Bretele în orice culoare 70 fil.
Ciorapi ordinari pentru femei 3 păr. cor. 1.—	Talii de batist cor. 2.40 fil.	Cravate de mătăasă p. bărbați 30 fil.
Ciorapi flour calit. I. 3 păr. cor. 2.40.	Halaturi de delin, execuție frumoasă 6—6.50 coroane.	Ploiere pentru bărbați și dame 2.80 cor.
Ciorapi cu vârgi pt. bărbați 3 păr. cor. 1.20	Cămeși pentru femei din șifon „R”. 1.60 cor.	Albituri fine pentru femei, acoperitoare de dantele pentru porturi, stori, draperii, covoare, linoleu.
Ciorapi pentru băieți, în orice mărime dela 30 fil.	Pantaloni pentru femei din șifon „R” 1.80 ..	Mătăsuri tafit și messalin, dantele și țe- sături de dantele, assortiment foarte bogat.
Ciorapi de mătăasă pentru femei 4 cor.	Cămeși de zefir pentru turiști, execuție eleganță 2.60 cor.	Madeire brodate, corsete Reform etc. etc.
Mănuși de ață 40 fil.	Cămeși de zefir fără guler 2.80 cor.	
Mănuși lungi de mătăasă 3 cor.		
Mănuși de piele glacé lungi cor. 3.60 fil.		

==== Rugăm să vă convingeți fără obligamentul de a cumpăra. =====

Prețuri ieftine!

Telefon: 932.

[Ge 304]

Cu stimă: Magazinul de dantele (Csipkeáruház).

Atențiune! Mare assortiment
de Madra.

Mare assortiment de dantele
și țesături de dantele.

stul Moissan a făcut pe cale artificială diamante mici din grafit supus la presiune mare (răcindu-l în fer topit, exact cum se întâmplă în meteoriți).

Amestecul elementelor precedente în unii meteoriți e analog amestecului din rocile noastre cristaline. În alții e cu totul diferit, formând tipuri speciale. Astfel Lawrenceitul conține clorură de fer; Schreibersitul: fer, nickel și fosfor; Daubrélitul: fer și crem. Caracteristic este aliagiul de fer și nickel, numit feronickel, din meteoriții de fer. Nickel se află și în alte minerale de fer de pe pământ, dar niciodată în proporție așa de mare și în astfel de formă cristalină.

Widmanstätten a poleit pe vremuri o placă de meteorit și apoi a tratat-o cu acizi. A obținut cel mai frumos damasc natural. Fiindcă ferul curat se dizolvă mai ușor în acizi decât feronickelul: cristalele acestui din urmă se vede pronunțat formând figuri numite Widmannstätten, după descrierul lor.

Daubrée a clasat uranoliții în patru tipuri diferite.

1. Helosidere, compuse pe de-a întregul din fer pur, putând fi lucră direct. Eșantioane rare.

2. Sisidere, compuse din o pastă de fer, în care se află particule pietroase, de regulă peridot aducând cu ștura.

3. Sporadesidere, compuse din pastă pietroasă, cu mici grăunțe de fer.

4. Asidere, în cari nu se află fer. Sunt cele mai rare.

Meteoriți incendiari și ucigași.

Nu toate pietrele, ce cad din ceriu, sunt inofensive. În număr covârșitor cad în liber, dar se cunosc cazuri, când au căzut și în locuințe omenești. Ba ajungând chiar în liber, au nimerit nu odată și vietuitoare: oameni și animale.

Aeroliții din 4 Septembrie 1511 dela Crema omoară paseri, oi, pești și un călugăr. — Aerolitul dela Milano din 1660 omoară un călugăr franciscan. — Cel din 1674 doi matrozi suedezi. — În 14 Iulie 1847 meteoritul dela Braunau (Boemia) pătrunde în casa dămeniului, sparge coprișul și plafonul, dărâmă perețele despărțitor dintre două căi și se afundă în pământ, de unde fu scos peste ar-o 10 ore. Cântăria 30 jum. fonți, constituind deci un proiectil sdravăn.

Din timpurile mai vechi se știe că în 823 d. Chr. o ploaie de pietri cerești a aprins 35 sate din Saxonia. Și analele chineze amintesc că în anul 616 d. Chr. 10 oameni au fost omorâți de meteoriți.

Uranoliții ca educatori științifici.

Fie absolut inofensivi, fie incendiari și ucigași: meteoriții totdeauna au fost și sunt educatori științifici. Dar precum creațiunea a așteptat mult timp până i-a sosit Newton, astfel și uranoliții au căzut de multe ori până a sosit fizicianul Chladni să statorcească științificește realitatea fenomenului. După scrierea respectivă alui Chladni, apărută în primăvara anului 1794, nu mai era savant german, care să nege, ori să contesteze astfel de întâmplări. Apoi căderile din 16 Iunie 1794 dela Siena și din 13 Decembrie 1795 dela Woodcottage Yorkshire, au oferit imediat astfel de dovezi, încât au spulberat îndoiala scepticilor celor mai îndărătnici.

Nu astfel în Franca: „Nemuritorii” negau dărz. Considerau drept povești toate pretinsele căderi. Când Biot, în o ședință a Academiei, își cetii o nunciația făcută pe baza experiențelor din Germania, fu întrerupt de murmurul și șoptitele ascultătorilor, pe urmă de presidentul însuși, care declara că nu e demn de știință să se ocupe cu astfel de povești copilărești, nici de societatea prezentă, să fie amuzată cu astfel de mofturi. Bietul Biot trebui să-și bage știința în buzunar și să tacă deeamdată. În locul lui, au urmat nu peste mult bubuiturile uranoliților, cari au scuturat și perucele academicienilor. Căderea din 26 Aprilie 1803 dela Aigle, fu confirmată de o comisiune emisă de Academie. S'au cules numeroase pietri „căzute din ceriu”. Povestea copilărească deveni fapt nu tocmai rar. Meteoriții primăară inteligentul și în Franca. În 13 Martie 1806 căzură la Alaiès; în 23 Noembrie 1810 la Charsonville lângă Orleans; în 10 Aprilie 1814 la Toulouse; în 5 August 1812 la Chantonait; în 5 Septembrie 1812 la Agén; în 15 Februarie 1818 la Linneges; în 15 Iunie 1821 la Juvenas, departamentul Ardèche; în 3 Iunie 1822 la Angers; în

13 Septembrie 1822 la Basse, cantonul Epinal al Vosges-ilor.

În același interval de 1804—1822 s'au ivit și în Anglia, Germania, Rusia, Italia, 57 căderi de uranoliți, verificate științificește și cari se descebeau de fenomenul dela Aigle numai prin numărul și greutatea pietrilor căzute.

Cultul meteoriților.

Sunt pietri, pe cari Grecii din vechime le numiau Baetyle. Erău căzute din ceriu și ea atari considerate sfinte. Scriitorii elaseiei, în diferite pasage, ne dau indicii despre ele. Un proiectil de trăznet, atribuit lui Zeus, s'a aflat pe insula Creta. Căzuse pe la anul 1500 a. Chr. — Vestita cronică de marmoră îl amintește în șirele 18 și 19. În șirel 22 amintește de un mineral de fer, căzut pe muntele Ida, pe la anul 1168, iarăș considerat sfânt.

În a. 704 ori 705 a. Ch. căzu din cer renumitul ancile, aceeași placă meteorică, considerată drept scut și decretată de Numa Pompiliu drept paladiu al Romei și al poporului roman. De păstrarea lui atârna, conform unei oracol, susținerea și prosperarea Romei. Astfel, pentru ea să nu fie furat, scutul „aruncat de Jupiter” fu imitat, contrafăcut de un artifex iscusit, în 11 exemplare, cu atâta abilitate, încât nu se putea cunoaște exemplarul original din cele imitate.

Piatra neagră dela Mecca încă este de origine meteorică.

Gavr. Todica.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Septembrie 1912.

— *Mâne fiind sârbătoare* — *Nașterea Nașcătoarei de Dumnezeu* — *numărul viitor al ziarului nostru va apare Luni noaptea.*

Pentru fondul ziaristilor. Dl Dr. Vasile Bianu din Buzău, ne-a trimis la fondul ziaristilor 25 cor.

Mulțămim dlui Bianu pentru generoasa d-sale faptă.

Frumoasa serbare românească dela Oravița promite a fi una dintre cele mai reușite serbări câte au avut loc în acest orașel montan. Frații noștri din întreagă Valea-Carașului manifestă un deosebit interes față de ziua lui 22 Septembrie n., când vom avea fericita ocazie să admirăm frumusețea cântecilor românești redată cu multă artă de către apreciată noastră artistă, soprană legeră, dșoara Dora V. Lepa, distinsa elevă a conservatorului de muzică și artă dramatică din București. E de prisos să se mai amintească, că ziarele românești au publicat articole elogioase despre debuturile de până acum ale artistei noastre.

O altă surprindere plăcută va fi pentru românii din Valea-Carașului producția simpaticeii dșoare Aurelia Bujigan, care și până acum a dat dovezi de mult talent declamatoric.

Programul ales și foarte bogat se va împărți seara la cassă.

„Valah” și „român”. Ne aducem aminte că de curând guvernul a dat ordin ca, în actele oficiale funcționarii de stat să întrebuinteze când e vorba de români termenul „român” și „românesc” în loc de „valah”. Azi cetim în monitorul oficial „Budapesti Közlöny”, pe pagina I, coloana I următorul comunicat:

„Tribunalul ung. reg. a numit pe candidatul de avocat Czech (poate Teț ori Tețu? — Red.) interpret valach pentru judecătoria din Tinca”.

Iată câtă grije se pune pentru ordonanța din chestiune!

Ortografia numelui Șerban. Primisem mai zilele trecute un plic, pe care numele dlui deputat Dr. Nicolae Șerban era tipărit cu ortografia ungurească: **Serbán**. Am dat publicității lucrul acesta toamai pentru ca să se constate, că greșala aceasta nu poate fi pusă în cărea dlui deputat, care de doi ani de zile duce o luptă cu adevărat bărbătească în contra samavolnicului fișpan al comitatului Păgărașului și căruia, toamai pentru ținuta sa românească, i s'au făcut o serie de procese politice, fiind pedepsit cu 5 luni închisoare și mii de coroane amendă. Intențiunea noastră s'a îndeplinit. Ne-am convins noi înșine și se poate convinge ori care om de bună credință, că stampila ungurească de avocat a dlui deputat Dr. Nicolae Șerban reproduce numele său corect cu ortografie românească. A trebuit să producem dovada aceasta în deosebi pentru căreofașii, cari își țin de chemare a căuta nod în papură și a vâna cu preluileție după „pete” în viața și procedurile luptătorilor naționaliști. Ar fi lucru de răs, dacă greșala vre-unei tipografii proaste ar putea să servească de cuvios motiv pentru ponegrirea unui român de omenie.

Domnul, care ni-a trimis coperta din chestiune, ne-a somat, ca **să-i dăm răspuns** în termen de 3 zile. Termenul, păcatele noastre, nu l-am observat. Răspunsul în-ă totuși îl dăm, deși ceva mai întârziat.

Inmormântarea lui Nogi. Din Londra ne vine știrea, că la înmormântarea lui Nogi și a soției sale au fost reprezentate toate autoritățile civile și militare, precum și întreg corpul diplomatic. Cociugul era așezat pe o pereche de roate de tun și tras de 50 soldați japonezi. După cociug urmau cei trei telegari favoriți ai generalului, iar după aceștia carul mortuar bogat împodobit cu flori al soției lui Nogi.

Intrunire colegială. Învățătorii, cari au terminat preparandia gr.-or. rom. din Arad în anul 1897, sunt rugați prin aceasta a participa la intrunirea colegială de 15 ani, care va avea loc în sala seminarului gr. or. rom. din Arad în ziua de 30 Sept. st. n. a. c., adică în ziua precedentă a adunării noastre generale din ăst an.

Fiecare coleg este rugat a-și face notițe despre activitatea sa în și afară de școală desvoltată în decursul alor 15 ani dela terminarea studiilor. — Pâncota, 12 Septembrie 1912. — Ioan Hălmăgean învățător, Adrian Ungurean învăț.

Nouă societate de lectură. Vrednicii țărani din Igrăș, după o lungă așteptare de 2 ani au obținut din partea ministrului de interne întărirea statutelor soc. de lectură și cântări „Plugarul”. Ar fi de dorit, ca dnii preoți din comună să ice conducerea acestei societăți față de care — după cum ni se scrie — au arătat până acum cea mai mare indiferență.

Dorim tinerei societăți existență îndelungată!

Tricolorul românesc în armata comună. Pentruca soldații să aibă o amintire plăcută dela marile manevre din ăst an, comanda militară a dispus să se bată medalii comemorative, pe cari să le poarte feciorii pe piept legate cu fundă tricoloră și anume cu tricolorul neamului din care fac parte feciorii. Nemții au primit tricolorul austriac — negru-galbia, ungurii — roșu-alb-verde, iar feciorii noștri — roșu-galbin-albastru, fiecare așadar tricolorul său național. Îți era mai mare dragul să vezi pe feciorii noștri întorsi dela manevre, pe piept cu mândrul nostru tricolor. Și rezerviștii îl poartă cu mândrie și acum, dupăce au desbrăcat uniforma, aducându-și cu drag aminte de zilele grele petrecute la manevre. Sosi-va oare timpul când și conducerea dela honyezime va urma aceeaș politică conciliantă față de naționalități?

Ravagiile ploilor. Din toate părțile țării ne sosesc vești triste despre ravagiile săvârșite de potop. Someșul a inundat din nou în mai multe locuri, încând sămănăturile și atenuinând ținuturi întregi cu foamete. În Arcaha ia ieșit atât Someșul cât și un alt râu mai mic din alvie, încând o parte a comunei și porumbiștile. În munții Marmăției ninge de câteva zile ca în miez de iarnă. Zăpada a ajuns în unele locuri la înălțime de un metru. Iarna, care și de altfel durează pe aici 6—7 luni, va fi anul acesta și mai lungă și e temere că nici anul ce vine, populațiunea nu va putea scoate nici o boabă de grâne din sămănături. Aproape toate locurile mai joase, singurele locuri au fost inundate de valurile Tisei și ale Izei. Comuna Slatina e aproape întreagă sub apă.

In jurul concentrării flotei franceze. Din Paris se comunică: In chestia concentrării flotei franceze a apărut o notă cu caracter oficial in care se declară, că această dispoziție nu înseamnă, că Franța ar încredința apărarea coastelor sale de nord și vest exclusiv Angliei și că flota franceză ar avea rol special în Marea Mediterană.

Hotărârea relativ la concentrarea flotei franceze sub comanda unui amiral, datează de acum 20 ani. Comanda flotei franceze unificate a fost încredințată amiralului Lapeyriere, care va fi asistat de viceamiralii Belunc și Aulvert. Franța va avea deci o singură flotă, ca și Germania, Anglia și Italia. Flota franceză nu va rămâne permanent în Marea Mediterană, ci se va deplasa după trebuință, spre a corespunde chemărei sale.

Că această concentrare s'a făcut tocmai acum, aceasta se explică prin faptul, că relațiile Franței cu celelalte state sunt de așa natură încât nici o putere nu are motive de a protesta în privința acestei măsurii.

Dublu atentat al unei doctoresse. O doctoresă anume Otokaia, din serviciul școlii de agricultură din Petersburg, a făcut două tentative asupra directorului școlii, Bartoschewic. Alături Otokaia a tras mai multe focuri de revolver asupra directorului, care se afla într'un vagon de tren, în momentul când trenul intra în Petersburg. Directorul, însă, scăpă neatinș. Eri, ea a năvălit în cabinetul directorului dela școala de agricultură și a tras din nou două focuri de revolver asupra lui, fără a-l nimeri. Directorul, deși însurat, avusese timp de mai mulți ani relații de dragoste cu atentatoarea.

Impăcarea dintre regele Nichita și Petru. Ziarul sârbesc „Tribuna” anunță că s'a făcut împăcarea între regele Nichita al Muntenegrului și regele Petru al Sârbiei. Tratatul pentru împăcare a fost condus de primul ministru sârb Passici.

Mișcări teroriste în China. „Novoie Vremia” din Petersburg, află din Peking că acolo s'a descoperit o conspirație teroristă, care este îndreptată cont a acelor demnitari, cari sprijinesc planurile Chinei să facă un împrumut în străinătate. Pe zidurile orașului sau lipit afise prin care populația este invitată să nu plătească împrumutul făcut în străinătate, și să răstoarne guvernul care s'a vândut străinilor. In armată și marină s'au făcut o mulțime de arestări.

„Novoie Vremia” mai află, că situația primului ministru Lucensiang este sdruncinată și el trebuie să demisioneze cât de curând. Urmasul lui va fi Senciansiang, un om de încredere al președintelui Yuan-ikai.

In legătură cu această știre se mai arunță din Washington, că noul ministru de finanțe chinez a început tratativele cu un grup financiar american pentru un împrumut de 50 milioane dolari, tratativele însă n'au avut rezultat dorit. Ministrul de finanțe chinez tratează acum cu un grup de bancheri din șase state.

Moravuri englezești. In această privință, Elie Halevy dă multe și nostime amănunte în „Histoire du peuple anglais au dix-neuvième siècle”, apărută de curând la Hachette. Așa, de exemplu, la procesele criminale mesele judecătorilor și grefierului sunt împodobite cu flori. Judecătorilor le atâră capul sub greutatea unei spectacabile peruci. Femeile, mai ales nevestele și fetele juraților, asistă la desbateri în costumele cele mai sumare, pentru ca să li-se vadă mai bine pieptul jucând sub influența emoțiilor. Seara urmează în localul Curții un bal minimal, ale cărui acorduri și sărituri nu fac tocmai prea mare plăcere condamnatului ce așteaptă alături ziua spânzurătoarei.

Alegerile pentru Camera Comunelor au și ele curiozitățile lor. In special se mănâncă foarte mult în perioadele electorale; noroc că nu durează do obicei decât maximum 15 zile. Alegătorii se răsfăță în biftecuri și candidații se spetesc plătind. Halevy citează cazul unei alegeri, care i-a costat pe ambii candidați câte 500.000 livre.

Pe urmă, aleșii trebuie să defileze prin fața cetățenilor. E firesc, ca partizanii să le facă ovațiuni și adversarii manifestații ostile. S'aud injurii și uneori se dau lovituri. Un spec-

iacol obligator — jumătate plăcut, jumătate trist — pentru orice victorios.

E o carte foarte interesantă, căci zugrăvește cu iscusință viața acestui sănătos, cult și totuși ciudat popor.

Mortul viu. „Le Temps” povestește, că un bănar anume Kaufmann, de fel din România, fiind bolnav, a voit să între acum două luni la spitalul Laennec din Paris. Neavând acte de identitate, nu a fost primit și atunci s'a dus la o femeie, Rosenfeld, de asemenea din România, care i-a împrumutat actele bărbatului ei. Astfel Kaufmann a fost primit în spital sub numele de Rosenfeld. Dar boala lui era gravă și el a murit la spital și înmormântat sub numele de Rosenfeld. Femeia, când află de această moarte, veni la spital să ceară actul bărbatului ei, dar aci i-se spuse că Rosenfeld e mort, că e văduvă, și că nu are decât să se adreseze asistenței publice ca să ceară obiectele lăsate de defunctul ei bărbat.

Rosenfeld cel adevărat va trebui să obțină o sentință ca să-și rectifice starea civilă și să ia lo-priște cei vii.

x **Manuale de școală folosite și noi** pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.

x **A încetat! căderea părului** celuiuia, care întrebuintează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împedecă căderea părului și încetează total mătreața, de vânzare la **Toth Adorján, drogheria la „Venus”, Lugoj-Lugos.** Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

x **Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII.** str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x **In atențiunea damelor.** Oricare damă poate să-și însușească ușor întreg croiul hainelor femeiești, după orice modă, dela Koch L., renumitul inventator al croiului numit „Europa”, pentru suma de 15 cor. Cursul se ține zilnic a. m. dela 10—11; d. a. dela 3—5 și seara dela 8—10. Inscriserile și instrucțiunile se fac în casa Dr. Suciu din str. Luther n. 1, precum și a autorizatul meu, care cercetează și case private. Cartea pentru măsură și de desen o primiți imediat pentru suma de 5 cor., care se detrage din didactru. Roagă binevoitorul sprijin Koch L., inventatorul croiului numit „Europa”, în sala deosebită a ospătăriei „Park” din Arad.

x **Németh și Király**, croitorie pentru domni Cluj, str. Kötő 5, anunță on. public român din loc și împrejurime, că au sosit stife indigene și străine, pentru sezonul de toamnă și iarnă. Pardesii, paltoane se pregătesc pe lângă prețuri acomodare, conform modei. Rugăm on. public pentru sprijinirea și mai departe.

Ultima oră

VIENEZII IN CONTRA GUVERNULUI UN-GURESC.

Viena, 20 Septembrie.

Presa, partidele și poporul din Viena așteaptă cu o deosebită curiozitate cele ce se vor întâmpla Luni și se crede cu siguranță, că în caz **dacă opoziția își va ține promisiunea făcută, aici se vor desfășura evenimente nemai pomenite.** In numărul său de azi „Arbeiter Zeitung”, organul socialiştilor se ocupă într'un lung articol cu delegațiunile și între altele serie următoarele:

Sa nu ceteze poliștii maghiari să vină la Viena! Aici vitejii lui Pavlik vor face cunoștință unor forțe la cari ei nu se așteaptă. Aici în Viena domniile acestia nu mai sunt poliștii, ci simpli hoți, contra prădării cărora vom ști să ne apărăm.

Guvernul unguresc a luat întinse măsuri pentru asigurarea mersului liniștit al delegațiunii. In scopul acesta Luni **numeroși agenți secreți și intendanți din Budapesta vor pleca la Viena.**

Tot la acest loc amintim, că după o telegramă din Érsekújvár faimosul comisar de poliție **Pavlik a plecat cu acceleratul la Viena.**

CRONICA SOCIALA

O activitate de model.

Raportul secretarului despre lucrările despărțământului Năsăud al „Asociațiunei” in anul din urmă.

(Continuare și fine.)

10. Măgura. „Despre Asociațiune” și „Statuti practice și economice” prin Ignat Seni, inv. pens. Năsăud, precum și despre foloasele reuniunilor in general”, prin același.

b) „Despre foloasele învățătorei de carte” prin Anton Hangea, inv. in Năsăud.

c) „Statuti igienice și economice”, prin Victor Motogna, profesor in Năsăud și

d) „Părți alese din scrierile lui Sadoveanu” cetite prin Augustin Bena, profesor Năsăud.

Președinte al adunării și delegat al comitetului: Ignat Seni, învățator pensionat in Năsăud, prezenți ca 300 ascultători.

Tot cu această ocaziune s'a înființat și o agentură a comunei Măgura, alegându-se următorul comitet:

Președinte: Zaharie Bulbuc, preot local.

Secretar-Bibliotecar: David Bulbuc învățator.

Cassar: Pavel Hangea, învățator pensionat.

Precum și o bibliotecă populară a agenturii servindu-i de bază cele 30 buc. opuri donate de comitetul central al „Asociațiunei”.

La apelul pentru înscrierea de membrii s'au înscris in total 23 de membrii ajutători.

11. Coșna. Cel mai extrem punct, chiar la granița Bucovinei și a Moldovei. S'au ținut următoarele prelegeri populare:

a) „Despre menirea Asociațiunei” prin Ieronim Slavoaca, preot in Ilva mare.

b) „Creșterea copiilor la sate” prin Leon leonte învățator Ilva-mare.

c) „Din păcatele noastre”, prin Tit Slavoaca, student, Ilva-mare.

Președinte al adunării și delegat al comitetului: Ieronim Slavoacă, preot, Ilva-mare. Prezenți ca 300 ascultători.

Tot cu aceasta ocaziune s'a instituit și o agentură pentru comuna Coșna, alegându-se următorul comitet:

Președinte: George Truția, preot local.

Cassar: Vasile Todășcă a Marcului.

Notar: Petva Sandu.

Bibliotecar: Iuliu Cristea și alți 5 membrii in comitet.

Tot atunci s'a instituit și o bibliotecă populară a agenturii Coșna, donându-li-se cele 30 opuri primite dela comitetul central al „Asociațiunei”.

La apelul pentru înscrierea de membrii, s'au înscris in total 18 membrii ajutători, cari au și solvit taxele.

12. Telciu. S'au ținut următoarele prelegeri populare:

a) „Despre tovărășiile sâtești”, prin Cornel Sanjuan profesor Năsăud.

b) „Despre viața și operile lui Creangă” prin Cornel Sanjuan, profesor, la aceste prelegeri a prezidat Valeriu Mureșianu, preot local, iar delegat al comitetului a fost Cornel Sanjuan, prof. Năsăud.

Tot acolo s'au mai ținut încă următoarele prelegeri populare:

c) „Insemnătatea Asociațiunei”, prin Vasile Bichigeanu, profesor.

d) „Specimene din scrierile lui Sadoveanu” prin Augustin Bena, profesor.

e) „Statuti igienice și economice” prin Victor Motogna, profesor.

Președinte al adunării și delegat al comitetului: Vasile Bichigeanu, profesor, prezenți ca 350 ascultători.

Tot cu aceea ocaziune s'a făcut și restaurarea comitetului.

La apelul pentru înscrierea de membrii s'au înscris in total: 1 membru ordinar și 45 ajutători.

Tot in anul acesta și la sfaturile și indemnurile comitetului despărțământului s'a înființat și o reuniune de Conzum pentru comuna Telciu, care și-a început activitatea cu multe șanse de izbândă.

13. Romuli. In această comună s'au ținut următoarele prelegeri populare:

a) „Insemnătatea Asociațiunei și scopurile ei” prin Victor Motogna profesor Năsăud.

b) „Relele pricinuite din lipsa de carte la poporul nostru” prin Vasile Bichigeanu, profesor Năsăud.

c) „Specimene din scrierile lui Sadoveanu” prin Augustin Bena, profesor.

Afară de aceasta agentura Romuli a ascultat și de sfaturile și îndrumările dela comitetul desp. și a mai ținut independent câteva șezători populare, în care s'au citit scrieri instructive și s'au predat cu băieții de școală următoarele piese teatrale:

„Irozii; Nunta lui Pârjol de I. Vulcan; și dialogul: Tiganul la târg de Em. Suciu.

A mai ținut și o prelegere populară președintele agenturii, preotul Ioan Balu: Despre datinele deșarte și vrăjitorii la poporul românesc.

La apelul pentru înscrierea de membrii s'au înscris 18 membrii ajutători.

14. Maieru. S'au ținut următoarele prelegeri populare:

a) „Despre tovărășiile sătești” prin Cornel Sanjuan, profesor, în Năsăud.

b) „Despre viața și operele lui Creangă” prin Cornel Sanjuan, profesor.

Președinte al adunării Ieronim Groze, preot. Deleat al comitetului Cornel Sanjuan, profesor Năsăud. Tot cu această ocaziune s'a făcut și apel pentru înscrierea de membrii și rezultatul a fost că s'au înscris în total 1 membru ordinar: Ioan Rus și 42 membrii ajutători.

15. Sângeorgiul-românesc. S'au ținut următoarele prelegeri populare:

a) „Despre Asociațiune și staturile practice și economice” prin Emil Domide, profesor Năsăud.

b) „Chipuri din Viața Mântuitorului” prin Emil Măreșiu, profesor, (proiecțiuni cu schiopticonul).

c) „Despre datorii, foloasele și scăderile lor”, prin Emil Tișca, șef-contabil în Năsăud.

d) „Relele pricinuite din lipsa de carte la poporul nostru”, prin Vasile Bichigeanu, profesor Năsăud.

Președinte al adunării și deleat al comitetului: Emil Domide profesor Năsăud.

Tot cu această ocaziune s'a înființat pentru această comună și o bibliotecă populară a acestei agenturii, servindu-i de bază cele 30 de opuri donate de comitetul central spre scopul acesta.

Această agentură a dat ascultare și de altcum și circularelor și îndrumărilor comitetului secției și a dezvoltat în singură independent o bogată activitate, ținând din propria inițiativă următoarele prelegeri populare:

a) „Despre alcoolism” prin P. Demian învățător.

b) „Foloasele scrisului și cetitului” prin Alexandru Mihailescu învățător.

c) „Despre stupărit” prin I. Pamfilie architect.

Președinte al acestor șezători populare a fost preotul local: Aurel Chintocan.

16. Prislop. a) „Insemnătatea Asociațiunii”.

b) „Folosul tovărășiilor” prin Vasile Bichigeanu profesor în Năsăud.

c) „Despre ținerea sărbătorilor” prin Dr. Alexandru Tiple, profesor în Năsăud.

Președinte al adunării și deleat al comitetului: Vasile Bichigeanu, profesor Năsăud.

Prezenți ca 200 ascultători.

Tot cu această ocaziune s'au instituit și o agentură pentru comuna Prislop, precum și o bibliotecă populară a agenturii, servindu-i de bază cele 30 de opuri din biblioteca populară a „Asociațiunii” donate prin comitetul central.

17. Rupe. S'a ținut următoarea prelegere:

„Despre alcoolism” prin Emil Dumitru, student la teologie.

18. Tăuri. „Sustinerea pământului prin carte” prin George Mănciu preot Tăuri.

Tot atunci a fost și o producțiune teatrală împreună cu cântări. S'a predat prin țărani: „Paza maicei sfinte”.

19. Năsăud. În Năsăud s'a început seria șezătorilor populare. S'au ținut în total în Năsăud următoarele șezători populare cu următoarele prelegeri:

a) Insemnătatea „Asociațiunii”.

b) „Importanța reuniunilor de conzum” prin Ioan Pecurariu, profesor gimnazial în Năsăud.

c) „Poetul Vasile Alecsandri și scrierile lui”, citire din părțile alese ale scrierilor lui prin Dr. Nicolae Drăganu, profesor.

d) „Ceva despre negoț”, prin Emil Tișca șef-contabil Năsăud.

e) „Insemnătatea tovărășiilor” prin Emil Tișca șef-contabil Năsăud.

Președintele al adunării și deleat al comitetului: Ioan Pecurariu, profesor. Prezenți ca 400 ascultători.

f) „Sfaturi despre creșterea copiilor” prin Ignat Seni inv. Năsăud.

g) „Viața și operele lui Creangă” prin Victor Motogna, profesor Năsăud.

h) „Sfaturi pentru păstrarea sănătății” prin Emil Tișca șef-contabil în Năsăud.

Președinte al adunării și deleat al comitetului: Ignat Seni învățător pensionat în Năsăud. Prezenți ca 450 ascultători.

i) „Asociațiunea și chestia economică”, prin Ioan Pecurariu, profesor în Năsăud.

j) „Despre poetul Coșbuc” „Viața și operele lui”, părți alese din: „Războiul pentru neatârnuare” și „Povestea unei Coroane de oțel”, prin Dr. Valeriu Seni, profesor.

k) „Jocane din viața mântuitorului”, prin Emil Măreșiu profesor, proiecțiuni cu schiopticonul.

Președinte al adunării și deleat al comitetului: Ioan Pecurariu, profesor. Prezenți 500 ascultători.

l) „Insemnătatea economică a „Asociațiunii”, prin Dr. Tudor Moisil advocat în Năsăud.

m) „Viața și operele lui Sadoveanu, părți alese din scrierile lui”, prin Vasile Bichigeanu, profesor.

Președinte al adunării și deleat al comitetului: Dr. Tudor Moisil, advocat. Prezenți ca 400 ascultători.

Cu aceste ocaziuni s'a făcut apel la poporeni pentru augmentarea bibliotecii populare a agenturii Năsăud care se urea la peste 300 de opuri și care a fost cetită în decursul anului expirat de peste 2000 de țărani.

Tot în decursul anului acesta s'a pus temelie unui reuniuni de înmormântare, și împreună cu această se mai proiectează și înființarea unei prăvălii pentru vânzarea celor trebuincioase la înmormântări.

În luna Aprilie s'a deschis prăvălia „Reuniunii de conzum și valorizare” din Năsăud.

Pentru inteligenți s'a ținut în sala cea mare de gimnastică dela gimnaziul românesc din loc un ciclu de prelegeri foarte instructive și foarte bine îngrijite din partea domnilor profesori, cari pelegeri, pentru atragerea publicului, au fost întretășute cu tot felul de producțiuni muzicale, declamatorice, teatrale. O parte mare a acestor prelegeri a fost împreună și cu proiecțiuni de schiopticon. Prelegerile acestea încă au fost foarte bine succese.

În resumat s'au ținut 69 prelegeri populare incluzive (șezători populare) în 19 comune. S'au înființat 5 agenturi nouă și reorganizat agenturile celorlalte comune. Tot cu ocaziile acestea s'au instituit în 5 comune și biblioteci populare, servindu-le de bază cele 30 opuri donate de comitetul al „Asociațiunii”.

În anul expirat s'au înființat agenturi și totodată și biblioteci populare în comunele: Coșna, Măgura, Poiana (Sân-Iosif), Prislopul și Sângeorgiul-românesc.

Cu acestea am avea în toate comunele apartinătoare despărțământului Năsăud al „Asociațiunii” agenturi și biblioteci populare, afară de comunele: Entradam, Nimigea-ungurească și Cărlibaba, cari neavând populațiune românească nici nu au putut fi luate în combinație.

Astfel avem de prezent în despărțământul Năsăud al „Asociațiunii” 33 agenturi și 33 biblioteci populare. Numărul cărților din bibliotecile populare se urea la 2500 de opuri. Numărul membrilor acestui despărțământ încă este cât se poate de respectabil. Avem 11 membrii fondatori, 30 membrii pe viață 61 membrii ordinari și 480 membrii ajutători.

Prelegerile populare și în anul acesta au fost foarte bine cercetate. În foarte multe locuri așa în Năsăud, Poiana abia i-a încăpea salele aceste spațioase. Numărul total al ascultătorilor la aceste prelegeri populare a fost de 8—10.000, însuflețirea pe urma acestor prelegeri a fost cât se poate de mare și rezultatele lor încă multămitoare. După cât am văzut mai înainte în decursul acestui an s'a inactivat conzumul din Teleciu și din Năsăud, apoi reuniunea de înmormântare din Năsăud. S'a mai pus la cale în Năsăud instalarea unui magazin de bucate pentru valea Someșului, apoi înființarea de reuniuni de conzum acolo unde se va a-

fla mai mare trebuință și teren priincios pentru așa ceva.

Din șirul variat al prelegilor populare amintite reiese, că comitetul s'a abătut încâtva dela obiceiurile vechi, de a prezenta publicului ascultător numai prelegerile populare, de multe ori poate fără mult interes pentru ei, ci s'a căutat unde numai ne-a stat în putință ca aceste prelegeri să capete forma unor șezători populare, întretășind astfel prelegerile instructive — dar neatrăgătoare, — cu bucăți mai ușoare, mai vi-oae și mai atrăgătoare, ba pe alocurea și cu producțiuni muzicale declamatorice și teatrale etc., și s'a putut constata, ca în forma aceasta — mai adăugând și faptul, că participarea nu era împreună cu nici un fel de taxă — publicul se îngămădea la aceste șezători în număr așa de mare, că nu se puteau afla săli cores-punzătoare, ca să-l poată cuprinde. În special prelegerile împreună cu chipuri de schiopticon atrăgeau mai multă lume.

Ca rezultatul a acestor prelegeri populare amintim, că în decursul anului expirat, s'au înființat iarăși câteva reuniuni nouă de conzum, de înmormântare, de vite, apoi s'a dezvoltat în țărani gustul de cetit, iar bibliotecile populare nu mai sunt ca și până acuma numai un fel de mobile părăsite și lăsate în grija șoareșilor, ci din ce în ce tot mai cercetate în fiecare sat se abonează cel puțin câte 10—15 foi românești mai cu seamă populare. Mai mult cetite și mai plăcute poporului sunt foile: „Libertatea” și Solia satelor apoi „Poporul Român”. Afară de aceea ne sosese continue întrebări despre întreprinderi de negoț, înființări de reuniuni de conzum, deschideri de prăvălii etc. Părinții ne recearcă ca să le dăm sfaturi pentru așezarea copiilor lor la meserii și la negoț. Toate acestea sunt semne îmbucurătoare despre schimbarea ideilor vechi și ruginite ale țărănilor de a nu merge mai departe dela coada vacii.

Biblioteca populară a „Asociațiunii”, care anul acesta s'a expediat cât se poate de regulat, și care cuprinde părți alese și potrivite necazurilor și gusturilor țărănimii, încă a contribuit foarte mult, la dezvoltarea gustului de cetit între țărani, și mulți caută să se conformeze sfaturilor date în aceste cărțile instructive.

Un însemnat pas spre realizarea planului organizației economice a acestei văi, s'a făcut prin deschiderea din luna Aprilie a. e. a „Reuniunii de conzum și valorizare din Năsăud”. De prezent avem angajați la acest conzum: un conducător harnic român și afară de aceea 2 învățăcei, cu chemarea de a deschide în satele lor prăvălii. Încasările lunare ale conzumului din Năsăud se urea la 8—10 mii de coroane în mediu și sperăm, că pe viitor să fie și mai mari. Sub înțeleapta conducere a neobositului profesor gimnazial Emil Domide sperăm că acest conzum va ajunge în curând centrul comercial al întregii văi a Someșului de sus, alimentând astfel întreg ținutul cu cele trebuincioase pentru „Conzum”, precum și intermediind cumpărarea și vânzarea articlilor cari sunt în abundență în ținut, și aceloră de cari se simte mai mare trebuință în valea Someșului. Astfel nu de mult a făcut începutul cu procurarea de mălaiu în evant mare, pentru acoperirea trebuințelor din Năsăud și jur. Până acuma s'au adus câteva vagoane. Rezultatul a fost peste așteptări. S'a redus simțitor prețul mălaiului în piața Năsăudului. Pe viitor ne vom nizuși ca să introducem negoțul de bucate în toate direcțiile, așa ca toate trebuințele ținutului să se acopere dela „Conzumul” din Năsăud.

Sperăm, că în forma aceasta prin îndemnuri și prin fapte mai curând vom putea ajunge ca să putem co-răspunde dorințelor fericitului testator „Sandu”, care, ca fiu al acestui ținut, cunoșcându-i mai bine părțile rele și în special știind, că în privința negoțului și a industriei e poate cel mai înapoiat ținut, întreg rodul muncii sale de o viață la testat „Asociațiunii” pentru creșterea negustorilor de lipsă în acest colț de țară atât de bătut de străini, cari după ce se îngrășă de pe spatele noastre ne mai și batjocoresc.

Tot ca și în aceeași direcție lucră și conzumurile din Rebrîșoara și din Salva, cari încă se îngrijesc de creșterea viitorilor negustori ai satelor noastre.

Inștiințare!

Aduc la cunoștința on. mușterii și a on. public, că mi-a sosit un bogat asortiment de pânuri engleze pentru sezonul de toamnă.

Rugând binevoitorul sprijin sunt cu deosăblă stimă:

Hirsch Antal

croitor pentru domni
ARAD, bulev. Andrassy, nr. 18,

O activitate mai mare și cu rezultate frumoase au dezvoltat numai acele agenturi, cari au dat ascultare repetitelor noastre circulare. Astfel amintim agenturile: Ribrișoara, Rodna-nouă (Sanț), Ilva-mare, Năsăud, Nepos (Vărașea), Bichigiu, Romuli (Strâmba), Feldru, Sângeorgiu-românesc, și Mintiu-românesc, cărora le propunem ca în semn de distincție și de încurajare să li se acorde câte un premiu și anume numerii din anii 1911 și 1912 din biblioteca populară a „Asociațiunii”, pe cari ni i-a pus la dispoziție banca „Mercur” din Năsăud.

Nu au dezvoltat nici o activitate și nici nu au voit să răspundă la nici unul din circularele trimise agenturilor: Mocod, Hordou, Zagra, Poienile Zagrei, Suplaiu, Găreii, Miitei, Nimigea-românească, Lușca, și Rodna-veche.

În această muncă a noastră pentru îmbunătățirea sortei poporului din acest colț de țară am avut sprijinul tuturor binevoitorilor acestei instituții culturale, cărora ne grăbim a ne exprima și pe această cale cele mai sincere mulțămite. În special ne simțim deobligați față de institutele de credit „Aurora” și „Mercur” din Năsăud, cari ne-au stat totdeauna la dispoziție cu partea materială și personalul lor, sprijinind toți pașii noștri în direcția aceasta.

Astfel societățile „Aurora” și „Mercur” din Năsăud, pentru dezvoltarea gustului de cetit între clientela lor, au plătit cu sumele de câte 100 coroane abonamentele la biblioteca populară la câte 50 de membrii ajutători, pe seama celor mai săraci și mai regulați plători ai clientelei lor. Afară de asta, ambele societăți împart ca premii an de an la toate școlile de pe valea Someșului cărți instructive, mai cu seamă de cuprins economic, în sumă de peste 200 de coroane. Anual susțin câțiva școlari la masa studenților. Și în fine societatea „Mercur” a mai plătit la vre-o 30 de țărani și abonamentul la foile populare: „Solia Sateilor” și „Poporul Român”, contribuind și prin aceasta la dezvoltarea gustului de cetit și la lățirea învățurii de carte în pături cât mai largi. Tot societatea „Mercur” ne-a pus la dispoziția comitetului 30 de exemplare din Biblioteca populară anul 1911 și 1912, ca să se împartă ca premii între cele mai harnice agenturi.

Pentru împărțirea de premii la expoziția etnografică aranjată cu ocazia adunării generale din anul expirat în comuna Sanț au binevoit a contribui următorii: Societatea „Mercur” 50 cor., societatea „Aurora” 20 cor., „Fortuna” 10 cor., „Isvorul” 10 cor., „Bistrițana” (filiala din Rodna-veche) 10 cor., apoi domnii: Ioan Gheție, director gimn. 10 cor., Dr. Jarda, avocat 10 cor., Dr. Octavian Utalea, avocat 10 cor., și Emil Tișca, șef-contabil 10 coroane, cărora ne grăbim a le exprima cele mai calde mulțămite.

Pentru anul ce vine comitetul d-voastră vă prezintă următorul plan de acțiune:

1. Ținerea de prelegeri populare și în decursul serilor lungi de iarnă șezători populare cu subiecte și programe potrivite împrejurărilor și necesităților de azi, în aproape toate agenturile din acest despărțământ.

2. Trimiterea de circulare tuturor agenturilor pentru instruirea analfabeților și acordarea sprijinului necesar dela centru unde se va simți trebuința.

3. Sprijinirea cu statul și cu fapta pentru înființarea reuniunilor de conzum acolo unde se va simți trebuința și terenul priincios pentru înghețarea lor. Pregătirea terenului pentru înființarea de astfel de reuniuni, precum și de tot felul de reuniuni folositoare țărânilor. Acolo unde nu se vor putea înființa reuniuni de „Conzum” sprijinirea înființării de prăvălii.

4. Imprietinirea poporului cu asigurările de tot felul (în special însă a asigurărilor vieții, a asigurărilor contra focului, contra grindinei, și a asigurărilor de vite) prin ținerea de prelegeri populare în comunele mai însemnate.

5. Începerea publicării bibliotecii populare a agenturii prin subiectul: Istoria graiului.

Țin să mai amintesc On. Adunării generale, că la marea adunare a „Asociațiunii” din anul trecut dela Blaj, despărțământul nostru a fost reprezentat cu peste 250 de membrii, așa că fiecare agentură și-a avut din abundență reprezentanții săi.

Pentru variație și pentru a da un impuls deosebit femeilor române la îngrijirea și creșterea copiilor să-

nătoși, precum și la ținerea într-o curățenie exemplară, comitetul d-voastră a hotărât ținerea unei expoziții de copii dela 1—5 ani, primind pe aceia, pe cari îi va afla mai sănătoși, mai curați și mai bine îngrijiți.

Anul viitor se vor împlini 50 de ani dela înființarea gimnaziului superior fundational din Năsăud, o sărbătoare mare a întregului ținut. Despărțământul Năsăud al „Asociațiunii” a hotărât ca din incidentul acesta mare, sărbătorească, să publice o carte în graiu popular, în care se descrie, pe înțelesul tuturor istoria acestui harnic popor al Văcii de sus a Someșului, care carte apoi va fi de a se împărți gratuit în multe numere la toate agenturile acestui despărțământ, ca astfel să cunoască și descendenții vitejilor grăniteri de odinioară faptele de vitejie ale strămoșilor lor.

On. adunare generală! Anul acesta se împlinesc 100 de ani dela nașterea unuia George Barițiu; Valea Someșului a fost leagănul acestui mare și luminat apostol, care ca și adevărați apostoli ai Mântuitorului a provăduit în neamul nostru românesc timp de 80 de ani cât a trăit cuvântul izbăvitor al deșteptării naționale și astfel și comitetul d-voastră și-a ținut de o sfântă datorință a sa, ca despărțământul Năsăud al „Asociațiunii” să serbeze amintirea acestui mare Român cu ocazia adunării cercuale din anul acesta, printr-o prelegere publică, ca astfel și d-voastră, dragi poporeni, să cunoașteți viața, munca și faptele acestui neîntrecut luptător, la rostirea cărui nume „cuvine-să se ne plecăm frunțile în semn de închinare”.

Și acum de încheiere rugăm Onorata adunare generală să binevoiască a lua la cunoștință raportul de azi al comitetului și să-i voteze absolutul îndătinat.

Năsăud, luna Septembrie 1912.

Din încredințarea comitetului despărțământului Năsăud al „Asociațiunii”.

Emil Tișca, secretarul desp.

PAGINI RASLEȚE.

Gustul și mirosul.

Simțul gustului și simțul mirosului se fac prin ajutorul nervilor, cari sunt înfipti în mucoasa (pelița cea subțire ce căpătușește gura și nasul) limbei și a cavităților nasale.

O mică explicație: nervii sunt grupuri de fire foarte subțiri, unite între ele ca niște trunchiuri; iar centrii nervoși sunt o îngrămădire de celule nervoase destinate percepției senzațiilor grstului sau mirosului.

O substanță oarecare, ce ar putea interesa gustul sau mirosul, venind în contact cu nervii, vine transmisă de cătră dânsii în centrii nervoși ai creierului, cum s'ar face cu telegrafia fără sârme.

Însă, ca o substanță oarecare să aibă un gust oarecare, trebuie să fie volatilă, adică să evaporeze. Astfel o bomboană pusă pe limbă, nu ne dă senzația de dulce, până ce nu începe să se topească în contact cu secreția salivară.

Omul posedă numai patru senzații de gust: dulcele, amarul, săratul și acru. Toate acestea se simt prin ajutorul limbei, însă nu pe toate părțile ei; astfel: pe când pe vârful limbei se simte dulcele, în fund, la baza limbei se simte amarul. Săratul se simte pe vârful și pe laturile limbei; iar acru numai pe laturile limbei.

Este foarte ușor ori și cui, să se convingă de aceste adevăruri, făcând experiențe foarte simple asupra sa însuși.

Notați însă un lucru: simțul gustului este strâns legat de simțul văzului și de al mirosului, căci dacă ținem ochii închiși și nările bine astupate, foarte anevoie putem să facem deosebire între un măr, un cartof sau o ceapă. Cel mai bun exemplu îl avem, când în timpul iernei ne prinde vre-un guturai tare; atunci bucatele n'au nici un gust, sau un gust foarte slab.

Ca o substanță să aibă un miros trebuie să fie volatilă, adică trebuie să poată să-și exale o parte cât de mică dintr'ansa în formă gazoasă. Când aceste părțile gazoase (moleculi) ajung pe mucoasa nasului, trebuie să poată să se dizolve în lichidul ce se află acolo, și care nu lipsește nici odată. Dacă una din aceste condițiuni lipsește, nici o substanță nu are miros.

Adevărata esență însă a gustului și a mirosului nu se cunoaște încă; astfel nu se știe până acum, dacă senzațiile acestor două simțuri ajung la organele, cari le simt printr'un proces chimic s'au printr'unul fizic. Și mult mai grea este explicația misterului procesului prin care noi nu numai că simțim gusturile și mirosurile dar ne dăm seamă și de existența acestor senzațiuni. Între centrii nervoși ai gustului și ai mirosului și între celelalte facultăți ale creierului trebuie să fie un proces, care nu se cunoaște încă în știință, și care face ca o senzație să se transforme într'o idee sau într'un gând.

Dr. P. Robescu.

POȘTA REDACȚIEI

Al. Opreșescu (Brăila). În tustrele orașele de care întrebați există așa numitele „Volksbiblioteken”, deschise pentru ori și cine. Adresele le afli la poliție, care fiind foarte prevenitoare, ți le va da în tot cazul. Relativ la punctele 2 și 3 adresați-vă dlui Dr. Horia P. Petrescu, în Föld, lângă Brașov.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Profesorii preparandiali, Gherla. Abonamentul dr. expiră la 30 Noembrie 1912.

Talia Bogdan, Sibiu. Am primit 21 cor. abonament până la 30 Noembrie 1912.

Valeriu Căliman, Samsond. Am primit 7 cor. ca abonament până la 30 Noembrie 1912.

Pianuri excelente, pianine și harmoniu

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRÓ magazin de pian
BUDAPESTA, Váci-körút nr. 12.

Condițiuni favorabile de plătire. Schimbări de pian vechi

[E 363—20]

Dr. RÓTH KALMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8—10, d. a. 2—4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși

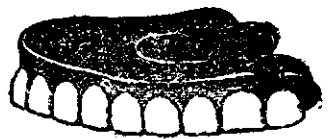
Altoire cu Tuberculin. Ro 45—60

NAGY JENÓ,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (97—120)

Clădire de pereți despărțitori

SPECIALITATE: Pereți Lugino, fără găuri și orice alte soiuri de pereți.

societate cooperativă. Birou central:
Budapsta VI, Nagymező-u. 19. Telefon 126—41.
Mare magazin de plăci uscate de ghips.

ANUNT.

Intr'o cancelarie advocațională din Arad află aplicare cu 1 Octombrie 1912.

Un candidat de avocat cu praxă completă.

Reflectanții să se adreseze la administrația ziarului „Românul.”

De închiriat

dela 1 Noembrie 2 săli mari și luminoase pentru ateliere sau birouri, în Palatul Teatrului, jumătate etaj, la **Hoffmann Sándor.** (Ho 386—5)

In cancelaria subscrișului

un candidat de avocat

află imediat aplicare. Ceice reflectează să se adreseze subscrișului comunicând și condițiunile.

Dr. Stefan Rozvány,
adv. Marosillye.

(Ro 270—3)

Caut un scriitor

de avocat cu praxă.

Dr. Toma Ienciu,
avocat în Puj.

(Te 420—3)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Octombrie sau și mai iute în cancelaria advocațională a lui

Dr. Octavian Cernea,
avocat, Zernest.

(Ce 372—10)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrișului

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Chișineu (Kisjenő).

(Pe 337)

50 de stupi de vânzare

foarte buni, cu miere cu tot. 25 în lăzi zirzon și 25 în coșnițe. Preț moderat. Stupii se vând și mai puțin. Cine voiește a cumpăra să se adreseze la

Ioan Neag,

(Ne 335—2)

(u. p. Selénd) Lugoș.

Manuale folosite și noi

pentru toate instituturile de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor,** Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 307—100)

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui

Dr. Nestor Oprean,
Nagyszentmiklós.

(O 300—6).

Se caută

un bun viticultor,

învățat și cu practică, român, căsătorit, buni gospodari, de preferință fără copii, pentru vie în România lângă Ploești, salariu 100 Cor. lunar locuință, lemne, luminat. Oferte: adresa **Gogu Stefanescu,** Câmpina România. (Se 416—6)

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria mea advocațională. Plata o staverim după înțelegere reciprocă.

Dr. Aurel Cioban
avocat Lipova (Lippa).

Ci 385—5

Prăvălie de instrumente muzicale de vânzare.

Tot aci, din cauza desfacerii prăvăliei, se vând totfelul de instrumente muzicale, violini pentru începători, harmonice, goarne și instrumente de suflat, cu prețuri foarte scăzute.

Vasváry K. I.
Arad. str. Asztalos nr. 5.

Va 330—8

sunt cele mai bune și mai
precise oroloage.

Se capătă la toți ceasornicarii
mai de seamă. (Du 345—12)

Dela primăria din Vinga.

INSTIINȚARE.

Târgul de țară din Vinga se va ține în 4, 5 și 6 Octombrie. Se aduce la cunoștința proprietarilor de vite, că numai vitele provăzute cu pasaport vor fi admise pe teritoriul târgului. Mânarea porcilor e permisă.

Vinga, 14 Septembrie 1912.

Primăria comunală.

P. T.

Viticultori și proprietari!

Grăbiți a procura altoi din cele mai alese soiuri de vin alb, roșu și negru; struguri desert, de masă, urcătoare pentru locuință și ville. Exquisite de rară specialitate — dela pepinăria cea mai vestită din Ungaria și străinătate: **IOSIF MOLNÁR** în Értarcsa, p. u. loco (com. Bihar) Ungaria. Catalogul cel mai nou la dorință se trimite gratis și francat. Altoii, Delaware, vițale, portaltoii cu și fără rădăcini toate produsul nostru. **Iosif Molnár** mare proprietar și pepinierist în ÉRTARCSA, p. u. loco (com. Bihar) Ungaria.

[Bo 417—10]

(Ba 116—280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

**Dacă voiți să cumpărați ieftin
haine moderne și
bune, ghete și pălării**

să vă adresați cu încredere prăvăliei

KORANYI JENÓ, ARAD

piața Libertății (Szabadság-tér).
(Ko 358—10)

Schimbare de hotel.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public. precum și cunoșcătorilor prietenilor, că am cumpărat

**Hotelul—Savoy
și restaurantul**

din **Budapesta, VIII. bulev. Iózsef nr. 16**

Săli speciale pentru bancheturi și nunți. Seara concertează orchestra lui **Kvirina Simi.** Roagă binevoitorul sprijin.

Szabó Tivadar, proprietar.

Directorul hotelului „Stefania“, și a cafenelei „Quarnero“, din Abbazia și proprietarul cafenelei „Simplon“.

(E 383—10)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc pentru oficii, medeci, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

(E 382—12)

SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: **Dr. BÄCKER**
JOZSEF. — Medic-șef:
Dr. TÓTH GEDEON.

BUDAPEST, Városmajor-utca.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștințez pe on. public, că
in bransa arhitectonică
execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserică române și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comande primesc atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez

Cu stimă

(Co 105—50)

Teodor Cioban.

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Furray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și
:: :: nu se frâng. :: ::

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER** și
ERNŐ VIDOR de Márfta.

(Ka 154—30)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optice

STROBL JOZSEF

clasornicar și giuvaergiu

LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. S 363-30

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton Cluj—Kolozsvár, strada Bástija n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156-20

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108-)

AVIZI

[Ru 226]

Am onoare a aviza onoratul public, că a sosit în mare transport apa minerală de

malnaș

cea mai plăcută apă pentru vin.

Cu stimă

Rubinstein Mór, Arad.**In atențiunea băcanilor!****MORI pentru MAC**

ȘI

CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.**BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.**

TI 163 60

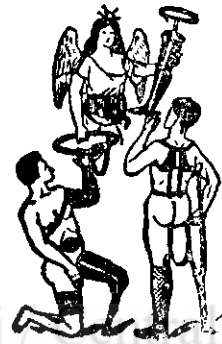
SIGISMUND LAUTER

mănușer și bandagist.

VĂRȘET—Versecz Promenada Andrássy

(Edificiul „Casel de păstrare“.)

Oferă bandage proprii recomandate de cei mai buni medici, corsete, bandage pentru pânțec, irigatoare, suspensorii, vată (bumbac), legătoare, apoi cele mai excelente prezervative pentru femei și bărbați, mănuși și parfumuri, cu prețurile cele mai convenabile.

Serviciu prompt!

(La 373-10)

A. 33-50

Numărul telefonului 23.

Ujj Janos,

stabiliment industrial de cement, în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.

(Aradmegeye).

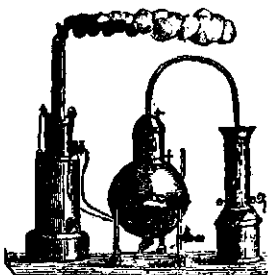
Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vălaie de orice lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte de cheltuieli și planuri pentru poduri de beton cu construcție de fer și pentru betonizarea trotoarelor.

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárváros) str. Farkas 12
Casa proprie.

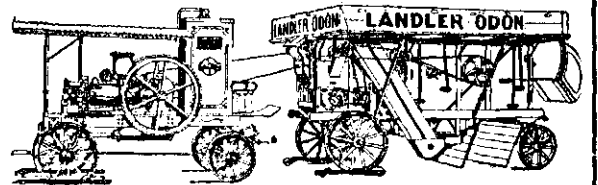

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru văpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ra 174-20

Patentatură originală din Svedia.
„ROBUR“ motor cu olei natural
în urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2-300 cai (HP.)

NOUȚATE!

NOUȚATE!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale

și la totfelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1¹/₂ fl.

Nu este supus supravegherii finanțelor.

Se vinde și în rate.

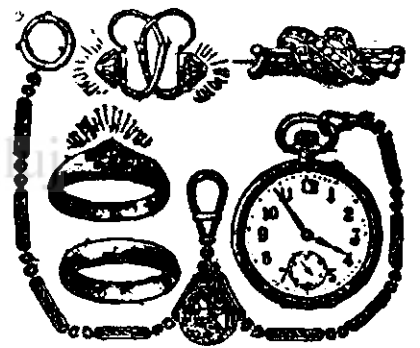
Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön Motortelepé,
Budapest, Lovag u. 2.
La 161-26

A. Slepák, giuvaergiu și
ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Se 125-60

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel. În ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță.
Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Material prima calitate!

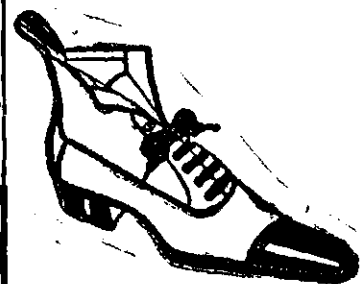
Anton Juratsch,

pantofar pentru domni, dame și copii,
Nagyszeben str. Reisper nr. 11.

Recomandă în atenția on. public
din loc și provincie

prăvălia sa de încălțăminte

pregătite în atelierul său, după cerințele modci și ortopediei, cu prețuri foarte moderate.

Repara-
turi ex-
cut ieftin!

Serviciu prompt!